

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Молодий Кішун

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

Виходить з 5 грудня
1939 року

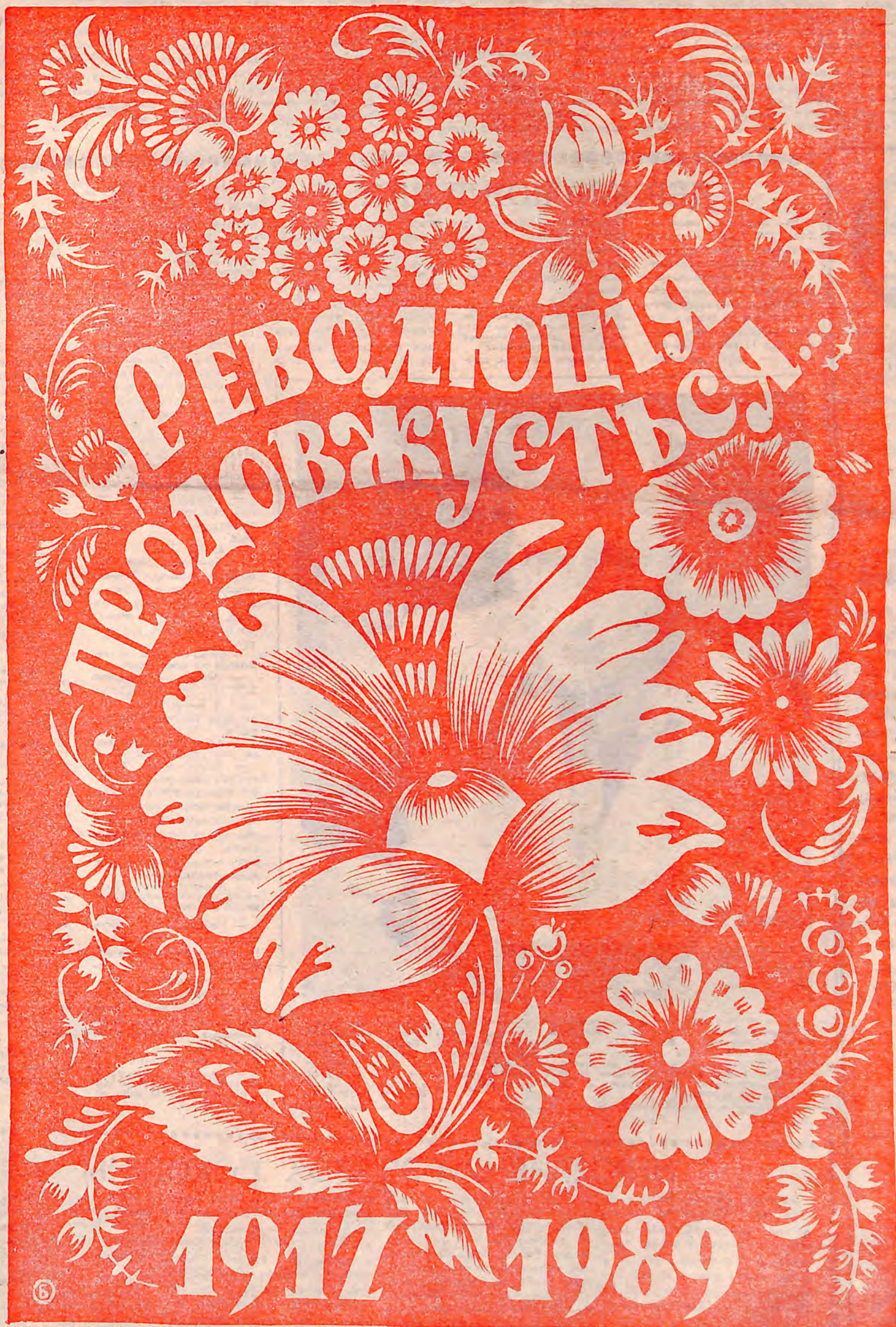
№ 44 (4071).

СУБОТА

4

ЛИСТОПАДА
1989 р.

Ціна 8 коп.

ГОЛОВНА СИЛА — МИ САМІ

ПЛЕНУМ ЦК ВЛКСМ

Тільки самі комсомольці зможуть зробити свою організацію потрібною і корисною їм самим і оновленому суспільству — ця думка стала основною темою розмови на IX Пленумі ЦК ВЛКСМ, що почав роботу в Москві 27 жовтня.

Виступаючи в першому питанні порядку денного «Про поточний момент», перший секретар ЦК ВЛКСМ В. Мироненко відзначив, що сьогодні насамперед необхідно розібратись у причинах становища, яке склалось, і, виходячи з цього, виробити конкретний план дій.

Очевидним є відриг первинних організацій від проблем колективу, молоді людини. Питання життя, те, що «болить» у людей, що їх хвилює, відходить далеко на задній план, поступаючись місцем загальній розмові. А в підсумку — тільки за останні два дні місяців молодіжна Спілка скоротилась майже на 4 мільйони чоловік. А ось зворотний бік медалі: багато комітетів просто відмовились від агітації за вступ у ряди ВЛКСМ. Торік п'ятдесят

вісім тисяч організацій не прийняли до Спілки жодної людини!

На Пленумі запропоновано скликати 11 квітня 1990 року в м. Москві XXI з'їзд ВЛКСМ і винести на його розгляд найгостріші питання життя і структури молодіжної Спілки. Заслухано і схвалено проект документа «Про принципи формування центральних органів ВЛКСМ», в якому визнано за доцільне відмовитись від Інституту кандидатів у члени ЦК.

Учасники Пленуму прийшли до висновку, що обговорювати в комсомольських організаціях країни буде правильним не три варіанти Статуту, а один узагальнений, що містить альтернативні позиції. Це дасть можливість зосередити увагу на обговоренні основних норм проекту Статуту, не виключаючи вибору найкращої структури.

Оновлення Статуту, прийняття Програми — все це, звичайно, дуже важливо. Але найголовніше, відзначалось на Пленумі, — це конкретні дії. Сьогодні кожен такий крок важливіший від дюжини програм.

Учасники Пленуму обговорюють

програмну заяву ЦК ВЛКСМ. У ній є такі слова: «Головна сила оновлення комсомолу — це ми самі. Навчимося вести справу так, щоб комсомолец міг розраховувати на підтримку своєї Спілки і сам активно підтримував Спілку — організація зміцнюватиметься. Не навчимося — результат очевидний».

Чотири авторських проекти Програми ВЛКСМ, які вже опубліковані у молодіжній пресі і пройшли обговорення у деяких комсомольських організаціях, як показала 28 жовтня дискусія другого дня засідання IX Пленуму ЦК ВЛКСМ, поки що не відповідають вимогам дня. Пленум прийняв програмну заяву ЦК ВЛКСМ до XXI з'їзду комсомолу, яку вирішено розглядати як основу для підготовки Програми ВЛКСМ.

У програмній заяві підкреслюється, що молодіжна Спілка була і є комуністичною за своєю суттю. Під комунізмом розуміється не кінцева зупинка в дорозі, не

образ ілюзорного майбутнього, а рух уперед — до гуманного, демократичного і справедливого суспільства, в якому «вільний розвиток кожного є умовою вільного розвитку всіх». Участь у створенні такого суспільства є найвищою метою молодіжної Спілки.

Учасники Пленуму вирішили винести на обговорення комсомольських організацій проект Статуту ВЛКСМ, який містить альтернативні пропозиції. Він буде опублікований у «Комсомольской правде» з коментарями комісії ЦК ВЛКСМ по підготовці цього документа.

У резолюції «Про всесоюзний студентський форум» Пленум підтримав демократичні процеси, які почалися у вищій школі. Студентські колективи повинні активно впливати на розв'язання проблем життєдіяльності вузів через комітети комсомолу, студентів — членів учених рад вузів, факультетів. Учасники Пленуму звернулись до Уряду із закликом створити більш повну систему державних пілг для студентської і університетської мо-

більшістю голосів Пленум визнав, що рішення XXII з'їзду комсомолу Литви суперечать статутним нормам ВЛКСМ. У постанові з цього питання відзначається: у Литві створено нову молодіжну організацію — Комуністичну Спілку Молоді Литви, яка не входить до складу ВЛКСМ. Бюро доручено вжити необхідних заходів для того, щоб в ході перереєстрації члени ВЛКСМ, які бажають цього, мали можливість зберегти свої статутні зв'язки з ВЛКСМ, первинні організації і структуру ЛКСМ Литви.

Майже після двогодинної дискусії Пленум підтримав пропозицію ряду комсомольських організацій про скликання в Москві 15 лютого 1990 року I з'їзду комсомолу РРФСР.

Обговорено питання про принципи формування бюджету ВЛКСМ і основні показники бюджету ЦК ВЛКСМ на 1990 рік.

У роботі Пленуму взяв участь секретар ЦК КПРС Ю. О. Маненков.

[ТАРС].

ХРОНІКА ПОДІЙ

АНОНС

Минулої суботи першою на Кіровоградщині започаткувала кампанію звітно-виборних конференцій райкомів і міськкомів комсомолу ХХХ-та конференція Кіровоградського райкому ЛКСМ України.

Про те, як вона проходила, а також про те, як проходить ця кампанія в області, читайте в найближчих номерах.

СЕКТОР КОМСОМОЛЬСЬКОГО ЖИТТЯ «МОЛОДОГО КОМУНАРА».

Ви знайомі з людьми, про яких кажуть — у них золоті руки? Такий, без усякого перебільшення, і Володимир КОЧЕРГА, молодий комуніст із птахофабрики «Новгородківська» с. Верблужки Новгородківського району. Під час жнив працював він там — узяв списаного комбайна, відрихтував його і скосив та намолотив з 187 гектарів 6 тисяч 215 центнерів зерна. А ще в господарстві на прохання керівництва Володимир змонтував на МТФ молоконосний АДМ-8, що дозволило дояркам замість 23 обслуговувати 45 корів. От таний у них майстер. Хай би їх більше у нас всіх було...

Фото В. ГРИБА.

ДЕРЖЗАМОВЛЕННЯ НА СТУДЕНТА

Як повідомила наша газета (№ 31 від 5 серпня ц. р.) 15—19 листопада в Москві відбудеться Всесоюзний студентський форум. Вузи і технікуми області зараз висувують своїх делегатів на форум. Від кожного вузу — по одному і від 17 технікумів області — два делегата.

Представляємо одного з них — курсанта Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації Вадима Закревського.

— Вадиме, ви один будете на форумі представляти своє училище. Як ви вважаєте, чи демократичними були вибори делегата? — Кожна рота (це при-

близно 90—100 чоловік) вибирали свого кандидата. На загальних зборах, де були представники всіх рот, тимчасового курсантського профкому, комітету комсомолу, кожен з 13 кандидатів запропонував свою програму, відповідав на запитання. Потім

таємним голосуванням було обрано делегата.

— Ви мали аж дванадцять конкурентів. Чи сподівалися на успіх?

— Взагалі-то, сподівався. Впевненості не було, була надія.

— Яка, на ваш погляд, основна мета форуму?

— Найперше — привернути увагу громадськості до проблем студентів, розробити пропозиції, вийти на представників молоді у Верховній Раді, апелювати до того ж Державного комітету по народній освіті, до ЦК ВЛКСМ.

— Чи передбачається форумом створення студентської організації?

— Думаю, що така організація необхідна. Для захисту інтересів студентства.

— А комсомол?

— Комсомол зараз переживає кризу. Чимало молодих людей втратили віру в нього. Тому, вважаю, все-таки з'явиться організація саме студентська.

— Ви бачите її в системі ВЛКСМ чи поза нею?

— Поза системою ВЛКСМ, але у співдружності з комсомолом. Це не буде політична організація.

— Які основні положення вашої програми?

— Перебудова вищої освіти і зміцнення соціальної захищеності студентів. Думаю, робота на форумі, крім спільної, буде ще й по секціях. Бо у нас, курсантів, проблеми трохи інші, ніж у студентів, скажімо, педінституту.

— Конкретизуйте, будь ласка, поняття «перебудова вищої освіти».

— Найперше — якість підготовки спеціалістів. Підприємство повинне робити вузові держзамовлення на спеціалістів і платити за кожного з них. Тоді й матеріальна база навчальних закладів буде міцнішою, відповідно й більша можливість якісніше навчати студентів.

— По-моєму, система й зараз діє така сама. Тільки в ній ніхто ні за що не відповідає.

— Так. А треба, щоб відповідав. Перебудову часто називають революцією. На мій погляд, у системі вищої освіти просто необхідно теж робити революцію, треба надати вузам більшу самостійність. Щодо соціальної захищеності. Всі знають, що вона далеко від того, якою ми б хотіли її бачити. Ось, наприклад, курсанти перевозять вантажі на наших училищних літаках. 50 процентів вартості цієї роботи ми змушені перераховувати Міністерству цивільної авіації. Треба віддавати (якщо взагалі щось віддавати!) набагато менше, а кошти ці витрачати на соціальну влаштованість курсантів. Адже вони самі їх заробили!

Хочу сказати, що студентські проблеми тісно переплетені із загальнодержавними. І форум — це наша ниточка, вирівнююча яку ми допомагатимемо розплутувати клубок.

— Вадиме, Ніна Андреева, висловлюючи кореспонденту «Комсомольской правды» свій погляд на форум, засумнівалася, чи потрібен студентський союз, якщо є комсомол, який має багаторічну історію, традиції (№ 238 від 17 жовтня ц. р.). Якої ви думки взагалі про доходи деяких людей молодим, в тому, що вона втрачає вірність ленинським традиціям, займається критиканством?

— Ленін, по-моєму, ніколи не заперечував свободи критики. Інша справа, що поняття «вірність ленинським традиціям» з часом було підмінене, перетворене в ширму, за якою коїлися злочини. Перебудова зараз дає можливість проявитися особистості. Кожна людина повинна думати, в дискусії, в боротьбі думок формувати свої переконання.

— Бажаємо студентському форуму результативних рішень!

Наш кор.

НЕРОЗРИВНИЙ ЗВ'ЯЗОК ПОКОЛІНЬ

Минулої суботи у Палаці культури імені Компанійця (молодіжний дискотека «Олімпія») відбувся святковий вечір, присвячений 71-й річниці ВЛКСМ, в якому взяли участь працівники пожежної охорони м. Кіровограда — комсомольці всіх поколінь. Присутніх привітали зі свя-

том заступник начальника відділу пожежної охорони УВС облвиконкому В. А. Доманський та секретар комітету комсомолу відділу Василь Яцула. Спогадами про нелегкі роки освоєння цілини поділився кавалер ордена «Знак Пошани» Василь Федорович Карнаух, зазначивши, що нинішньому комсомолу у період

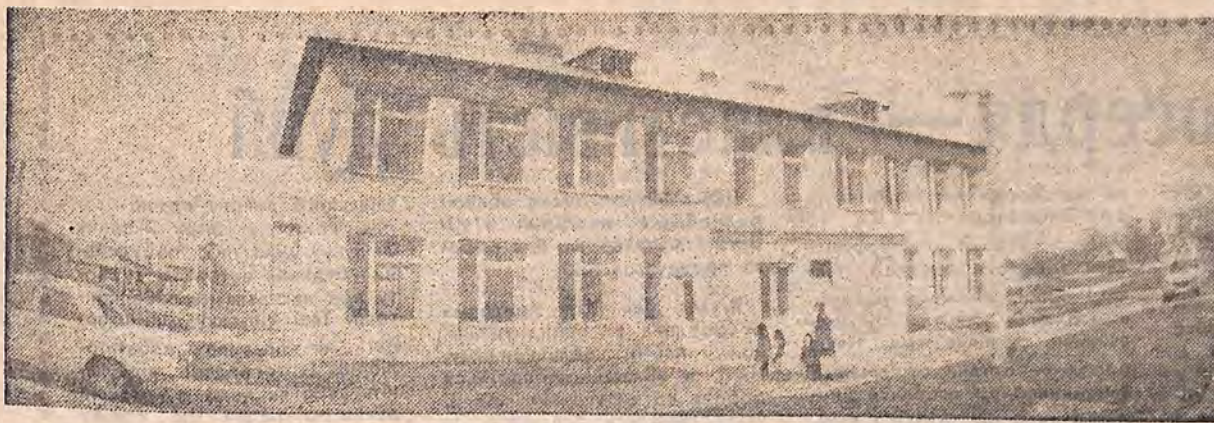
перебудови бракує саме молодого запалу та ентузіазму, без чого молодь — не молодь. Потім Знаки ЦК ВЛКСМ «За успіхи в труді» були вручені комсомольцям Б. Литвинцеву, Ю. Суценку, А. Овчарову, В. Пирогову. Грамотою обкому ЛКСМ України нагороджено С. Вареника.

Насамкінець колектив дискотеки «Олімпія» запропонував присутнім свою цікаву святковорозважальну програму «Гарячі серця».

І. ПАРФЕНОВ,
інженер відділу пожежної охорони УВС облвиконкому, м. Кіровоград.

2

«МОЛОДИЙ КОМУНАР»

РЕВОЛЮЦІЯ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ!..

Віднедавна до Деріївки зачастили журналісти. Минулого тижня, якраз напередодні нашого приїзду, в селі кілька днів працювала група республіканського телебачення. Що ж цікавило «телевізійників»?

— Елементи передового досвіду, які наш колектив набув у ході перебудови економічних відносин на селі, — відповів голова правління колгоспу «Дружба» Володимир Іванович Кундич.

Отже, перший досвід перебудови. У Деріївці, без сумніву, він є. Ще три роки тому всі виробничі підрозділи господарства були переведені на госпрозрахунок. Економічна самостійність, можливість вільно розпоряджатися заробленими коштами дали хліборобам те, чого десятиріччями не могли дати закличні лозунги і всілякі обіцянки світлого майбутнього. У людей ніби крила вирости, вони повірили у власні сили й невичерпні можливості колективного господарства. Ось приклад.

Майже на третину зросла врожайність технічних культур у комсомольсько-молодіжній госпрозрахунковій ланці, очолюваній членом Онуфріївського райкому партії Леонідом Лисенком. За триста карбованців сягнула заробітна плата ланкового та його колег Оленсандра Денисенка, Івана Ткача, Олександр Березюна. Та головне те, що стабільно високими стали результати праці всього господарства. Скажімо, нинішнього року ранніх зернових тут зібрано в гектарі по 41,7 центнера, а озимої пшениці — по 43.

Міцніє економіка колгоспу, а, значить, і розквітає село. Тільки за останні роки в Деріївці виріс прекрасний дитячий комбінат, почав діяти підсобний цех. Що ж до житлового будівництва, то ним село традиційно славиться. Володимир Іванович Кундич показав нам цілі вулиці новобудов. Чудові котеджі з усіма господарськими при-

будовами, відмінна якість будівництва. Не випадково наголосуємо на останньому. Річ у тім, що будинки зводяться господарським методом, усі роботи виконує власна будівельна бригада. Отож і стараються колгоспники, адже не для когось будують — для себе.

«Дружба» — колгосп, у якого велике майбутнє. Такої думки були всі, з ким доводилося розмовляти. Посудіть самі: комсомольська організація нині налічує близько 80 чоловік. Молоді люди мають можливість змістовно відпочивати (є чудовий будинок культури), займатися спортом (функціонує справжній фізкультурно-оздоровчий комплекс). Сільська футбольна команда «Граніт» кілька разів виходила переможцем першості району, нині теж

успішно борються за це звання.

Та не забувають у господарстві й про тих, хто виніс на своїх плечах весь тягар суперечливої нашої історії. Це для них зводиться в господарстві будинок ветеранів, це їм почали робити доплати до пенсій задовго до того, як вирішилося це питання на всесоюзному рівні.

Міцніє економіка колгоспу, заможнішим стає життя його трудівників. З цього приводу хотілося б навести кілька думок, які довелося почути в Деріївці. Люди були однастайними: соціалізм не вичерпав своїх можливостей, усі наші сьогоднішні біди — від неправильного трактування цього гуманного суспільного ладу. В основі політики повинен бути принцип: не тільки людина для держави, а й навпаки. І насамперед так: все в ім'я людини, для її блага!

Для керівників колгоспу «Дружба», комуністів села цей принцип вже став основоположним, він успішно діє.

М. ПОЛІЩУК.

На знімку: така сьогодні Деріївка — чудове село над Дніпром.

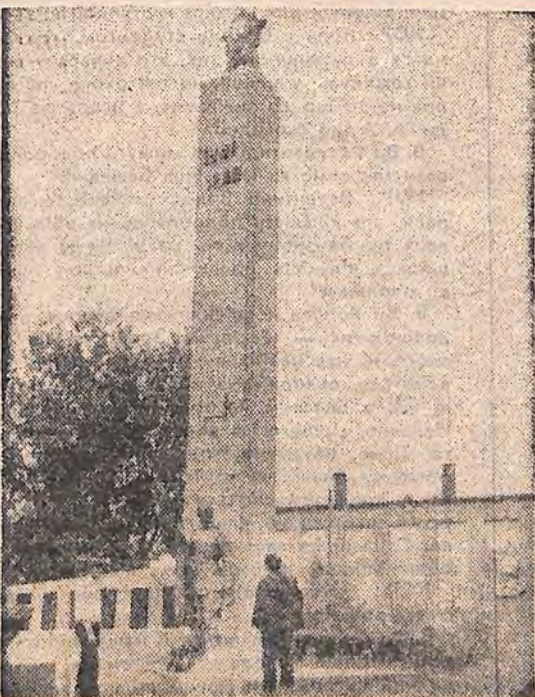
Фото В. ГРИБА.

АКТУАЛЬНО

Перебудову, оновлення всіх сфер суспільного життя не даремно названо революційним процесом. Ламаються усталені стереотипи, політичні догми, виробництво все більше орієнтується на людину, її життєві запити. Не все, звичайно, дається легко й просто, не на всі запитання, які ставить перед нами бурхливий час, є однозначні відповіді. Та життя не стоїть на місці, а, значить, і революція триває, висуваючи на авансцену сьогоднішніх і нових героїв, і антиподів, котрі свідомо чи від власного невігластва гальмують перебудовні процеси.

Село Деріївка Онуфріївського району. Мальовничий куточок Придніпров'я. Тут побували напередодні свята Великого Жовтня наші спеціальні кореспонденти.

3

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

4 листопада 1989 р.

ГОВОРИМО
ВІДВЕРТО

«ДЗЕРЖИНЕЦЬ» ПРИЙМАЄ ГОСТЕЙ

Пожежі часто виникають через дитячі пустощі. За 9 місяців цього року кількість їх збільшилась на 20 відсотків. За цей час в області загинуло 19 дітей. Для пропаганди протипожежних знань створюються дружини юних пожежників. На сьогодні їх у нас 510. Вони об'єднують 12 тисяч підлітків.

У селищі Смолино Маловисківського району працює клуб «Дзержинець». Керує ним Валентина Андріївна Поліщук. Дуже цікаво оформлена кімната «Юних пожежників» клубу. Тут є моделі протипожежного інвентаря, пожежних машин, експонуються світовітрина. Серія плакатів і стенд розповідають про подвиг пожежників Чорнобиля. Все це діти зробили самі. У клубі вивчають пожежну техніку, оволодівають умінням боротьби з вогнем.

Члени ДЮП бувають у дитсадках. Лялькові вистави на протипожежні теми цікаві і повчальні для малюків.

На базі клубу проведено семінар відповідальності у міськвно за роботу дружин юних пожежників у школах і готів міських і районних правлінь Добровільного пожежного товариства. Присутніх поінформовано про стан пожежної безпеки в житловому секторі області.

Цікавою була розповідь В. А. Поліщука про роботу і історію створення дружини юних пожежників при клубі.

Діти запропонували увазі дорослих назку-спектакль «Вогонь — друг чи ворог?».

І. ЗАЛІЗНЯК,
заступник начальника
обласного управління
ДПТ по філіалі, А. МАРТИНЕНКО,
інструктор по роботі
з дружинами юних
пожежників.

4

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

4 листопада 1989 р.

Милосердя — властивість душі

Минає рік, як в Кіровограді створене обласне відділення фонду милосердя і здоров'я. Цей період, головним чином, був позначений вирішенням організаційних питань, становленням нового громадського формування.

Розмова із заступником правління обласного відділення Фонду милосердя і здоров'я В. М. Новосад про завдання і мету фонду, про найближчі ініціативи і перші конкретні справи.

Наша мета, — розпочала свою розповідь Валентина Михайлівна, — відродити в людях силу добра, розтопити лід сердець, допомогти виховати в молодих співчуття до людей похилого віку, жалю до немічних. Про гуманність суспільства судять по його ставленню до пристарілих людей. І я глибоко переконана, що багато ми вже втратили. Сьогодні важко відродити ті втрачені моральні цінності.

КОР.: Не пізно ми спохватились. Адже цілі покоління вирости, вважати милосердя пережитком, несумісним з нашою мораллю!

В. М.: Хочу сказати так: робити добро ніколи не пізно. І сьогодні ми повинні його робити, ніби віддаючи борг за минуле. В народі, а звичайних людських взаємовідносинах завжди жили добро, милосердя, співчуття, вміння прийти на допомогу. Вони природні, як квіти весною. А от в державному масштабі, в канонах виховання ці риси були швидше термінами, ніж практикою. Якщо в багатьох країнах благодійна діяльність — складова престижу в суспільстві, то у нас саме слово благодійність тривалий час мало якийсь негативний, принижуючий відтінок. Правильних рішень приймалося багато: про допомогу пенсіонерам, учасникам війни, інвалідам з дитинства. Але трималися вони, як правило, на адміністративних струнах. А треба, аби благодійна діяльність жила не на паперах, а серед людей. Ми повинні відродити

ми милосердя як властивість душі людської.

Тісно будемо співробітничати з радою ветеранів війни і праці, жіночими радами, комсомолом, іншими громадськими організаціями. Наша опора — органи соціального забезпечення, особливо недавно створені відділи соціальної допомоги по обслуговуванню одиноких людей.

КОР.: Але ж фонд, мабуть, не дарма називають фондом!

В. М.: Безперечно. Фонд — це банк добрих ініціатив, комплекс пожертвувань. Для здійснення наших задумів потрібні кошти і немалі. Перші внески вже зробили, при цьому, трудові колективи заводів «Червона зірка», «Гідросила», колгоспи «Прогрес», «Зоря комунізму» Новоархангельського району та чимало інших трудових колективів області, окремих громадян. Хочу навести свіжий факт, точніше сказати про конкретну справу Кіровоградської фабрики індошвиць і ремонту одягу. Цей трудовий колектив віддав безкоштовно нашому Фонду готові виробы одягу на суму більше 20 тисяч карбованців. Користуючись нагодою нашої зустрічі, хочу звернутися до людей, котрим акрай необхідні речі верхнього одягу. Будемо раді допомогти.

КОР.: Все це добре. Але чи є надія, що створення фонду милосердя і здоров'я не стане лише одним із правильних рішень?

В. М.: Звичайно, авансом запевняти про успіхи буде нерозумним. Але надія на тривалу роботу, яка стане частиною життя кожного із нас, є. Справа в тому, що даний фонд не нав'язувався зверху, і появився він не на голому місці — до цього підвело саме життя. Рух милосердя зародився серед людей. Сотні медиків, студентів, ветеранів війни і праці протягнули руку допомогти тим, хто її потребує. І це їх об'єднало.

КОР.: Відомо, що в області розроблена програма «Турбота і милосердя». Яка робота передувала їй?

В. М.: Так. Ця програма розроблена з ініціативи обласної партії, обласного комітету. Нині в області проводиться робота по виявленню людей, які потребують допомоги. Ця допомога має стати не допомогою взагалі, а мають бути розписані всі підопічні буквально по іменах і адресах в кожному районі з переліком проблем, які потребують вирішення. І в цьому нам покликані допомогти служби соціальні, працівники Червоного Хреста, активісти рад ветеранів тощо.

КОР.: Мені зрозуміло, як здійснюється турбота про пристарілих в містах. В програмах розписано все: від медичної допомоги до обідів, які приносять додому. Для одиноких планується розширити площі в будинках-інтернатах. А як бути із стариками, які живуть в сільській місцевості. Що їх опікає?

В. М.: Не все робиться і в містах. В будинках-інтернатах намагаються створити належні умови. А ви подивіться лише, які там засмучені люди. Там і непогано, але дуже скучно. Сумують пристарілі за своїми селами, за сусідами, з якими десятиріччями жили. Вони їм рідних заміняли. А тепер коли хто до них збереться навідатися? І я думаю, ніякі теплі стіни не можуть замінити людської теплоти. Вважаю, що потрібно створювати невеликі будинки-інтернати. Тут варто йти по шляху створення в населених пунктах щось на зразок житла гостинного типу для тих, хто не може обходити себе. Всім разом і жити легше.

Все своє життя пропрацювали люди в своєму колгоспі, немало віддали сил і здоров'я. Сьогодні одинокі — пристарілі. Їм усім за сімдесят. А якби в своєму рідному селі побудували їм спільний дім? Скажімо, багато старожилів села Куцезоліки Онуф-

рївського району вдячні голові колгоспу Петру Яковичу Зайвому. Для них побудований будинок ветерана. Турботу про них взяв на себе колгосп. Такі сільські міні-інтернати, як правило, небагатолюдні, їх господарі відчувають себе як дома, в оточенні знайомих людей. Цю справу продовжують вирішувати в інших селах району. Взагалі хочу сказати, що перший секретар райкому партії К. М. Товчиречко бере активну участь в допомозі старикам. Сам активний учасник фонду милосердя здоров'я.

КОР.: Чи може фонд допомогти у встановленні телефону, придбанні автомашини без черги, поліпшенні житлових умов, вирішенні інших життєвих побутових проблем?

В. М.: Фонд порушує клопотання про допомогу у встановленні справедливості. А примусити щось зробити, або надати пільги — не в нашій компетенції.

КОР.: Валентино Михайлівно, читачів газети, як свідчить редакційна пошта, цікавить питання чи буде Фонд допомагати дітям-інвалідам і пенсіонерам, які, сканімо, одержують пенсію до 60 карбованців?

В. М.: Спільно з Дитячим фондом імені В. І. Леніна та іншими громадськими організаціями наш Фонд надає матеріальну допомогу сім'ям, а яких є діти-інваліди, багатовідним сім'ям. Щодо малооплачуваних пенсіонерів, то тут плануємо цілий комплекс заходів, спрямованих на надання їм матеріальної допомоги. Насамперед щомісячні доплати до невеликих пенсій, надання одноразових матеріальних допомог, безкоштовних обідів, санаторно-курортних путівок на лікування тощо.

КОР.: Бажаємо вам успіхів у такій важливій і благородній справі і дякуємо за інтерв'ю.

Від інтерв'ю С. ЮР'ЄВ.

БАЖАЄТЕ ПОЇХАТИ ЗА КОРДОН?

Сьогодні гість нашої рубрики — начальник обласного відділення віз і реєстрацій УВС Кіровоградського обласного комітету Валентина Володимирівна ПОЙЧЕНКО. Цю привітну жінку мало хто знає у нас в області, але, коли трапляються труднощі з оформленням документів для поїздки за кордон, ми всі поспішаємо до неї, її колег. І без перебільшення скажу — завжди відшукати знайдуть підтримку, почують розумну пораду, отримають допомогу і з щасливою посмішкою прямують пакувати валізи для закордонної подорожі. Як же поїхати чи то до родини, чи до друзів за кордоном наш кореспондент попросив розповісти Валентину Володимирівну.

КОР.: Самого бажання, напевне, замало, щоб поїхати за кордон. Що для здійснення цієї мрії треба мати?

В. В.: Чому, замало? До послуг кіровоградців — десятки, сотні поїздок за туристичними путівками БММТ «Супутник», путівками облпрофради. Щороку дуже багато жителів Кіровоградщини їздить в різні країни за викликами.

КОР.: Тобто — маю родичів, знайомих і можу до них коли завгодно поїхати?

В. В.: Звичайно! Для цього потрібен лише виклик. В яку країну — немає значення. До речі, для поїздки в деякі капіталістичні країни не потрібно й виклика: варто, щоб у листі було приватне запрошення. Для соцкраїн існує певний стандарт викликів для кожної країни.

КОР.: Маючи виклик, куди слід звертатися?

В. В.: У паспортний стіл за місцем проживання, де видадуть спеціальну анкету-заяву, яку треба заповнити. Наперед скажу — процедура ця напівформальна і на ній витрачається обмаль часу.

Запрошення дійсне рік. Отримаючи за-

кордонний паспорт (для поїздок у соціалістичні країни — члени РЕВ — видається спеціальний вкладиш до звичайного паспорта), запрошені можуть виїхати в будь-який зручний для них період протягом півроку.

КОР.: Як довго чекати на дозвіл?

В. В.: Заяви розглядають в якомога короткі строки і, як правило, не пізніше, ніж за місяць, хоча в порівнянні з минулими роками, кількість бажаних поїздок за кордон збільшилася приблизно в 4—5 разів. Коли ж поїздка викликана тяжкою хворобою або смертю рідних — дозвіл оформляється негайно. Для цього лише потрібно пред'явити телеграму, завірену лікарською установою.

КОР.: А що, бувають і відмови?

В. В.: В деяких випадках згідно п. 25 Постанови Ради Міністрів СРСР № 1064 від 28 серпня 1986 року. При неправильному оформленні документів, підбірці викликів ми повертаємо їх для переоформлення. Зараз особливо зросла кількість поїздок у Югославію. Трапляється, у викликах додруковують прізвища «бажаючих», яких приймають здебільшого магазини.

КОР.: Багато таких?

В. В.: Не можна сказати: в душу людини не заглянеш. Але чутки поширюються, особливо про те, що виклики просто купують, не маючи ніде чи то знайомих, чи то родичів за кордоном. В цьому інколи переконуємося й ми, працівники відділу віз і реєстрацій. Запитуєш «бажаючого» про знайомих, мовляв, як їх ім'я, прізвище, а у відповідь — мовчання.

На жаль, такі приклади не поодинокі. Ще зауважу, що причиною нерозгляду документів, їх повернення на переоформлення може бути недійсний звичайний паспорт наших громадян (без прописки, без вклеєних фотографій згідно вікових вимог) і т. п.

КОР.: Скільки разів на рік можна поїхати за кордон?

В. В.: Скільки є викликів — стільки й можна їздити, але кожного разу необхідно подавати заяву. Для зручності взаємних відвідин дітей, батьків, членів одного подружжя в даний час введена така форма, як багаторазові поїздки протягом шести місяців, які оформляються за однією заявою. Наголошу тут лише, що треба мати нові виклики для кожної наступної поїздки.

КОР.: Коли я був ще студентом, зустрічався з перепоною: тих, хто вчився у вузі чи технікумі, училищі, не так охоче «пускали» не то що до знайомих, а навіть до родичів. А що сьогодні?

В. В.: І студенти, і учні можуть подорожувати так само як і всі інші бажаючі.

КОР.: Валентино Володимирівно, ви казали, що кількість подорожуючих збільшилася приблизно у п'ять разів. Чи ж збільшилася кількість працюючих відділу, який ви очолюєте?

В. В.: Роботи незрівнянно додалося, а от працюючих — ніскільки. Зрештою, не це сьогодні нас найбільше турбує. Тут, як говориться, виходимо з положення не рахуючись з власним часом. От приміщення... Напевне, гіршого і в республіці не знайдемо. Тісно, незручно, тому про культуру в обслуговуванні тяжко говорити. Оргтехніка — вона обмежується здебільшого папером і авторучкою, плюс друкарська машинка. Скільки не зверталися за допомогою у обласкоміт, зрушень нема ніяких.

КОР.: Хочеться вірити, що скоро умови праці поліпшаться...

В. В.: Тоді покращиться й наша робота, а саме: менше доведеться чекати на закордонний паспорт бажаючим поїхати за кордон.

Інтерв'ю від Ю. ЯРОВИЙ.

КАРЕТА НА ПОЛТАВСЬКОМУ ШЛЯХУ

Десь серед степів, поміж горбами загубилося невелике село Макариха. Притулилося обабіч берегів однойменної річки, де вода біжить тоненькою цівкою, пліве, наче роки... А скільки вже тих років сплигло!

В архівних фондах Херсонського державного архіву у списку власницьких поселень Олександрійського повіту за 1856 рік значиться: с. Макариха поручика Градовського, кількість дворів — 57. А ще в друкованих виданнях Херсонського губерньського земства в списках населених пунктів станом на 1859 рік теж значиться с. Макариха (Вовківка); жителів — 146 чоловіків і 155 жінок, церква православна, винокурний завод... Десь приблизно на цей період і

1876 по 1878 роки видавав свою газету «Русское обозрение» — видання буржуазно-ліберального напрямку, яке згодом було закрито цензурою — за розпорядженнями самого Олександра II. Причиною послужила публікація в газеті фейлетона про процес над Вірою Засулич.

В подальшому Г. К. Градовський брав участь у різних періодичних виданнях: «Молве», «Московском телеграфі», «Судебной газете», «Русском курьере». Літературно-громадська діяльність Г. К. Градовського включала також роботу по об'єднанню літераторів шляхом Всеросійських з'їздів, був він організатором і беззмінним головою каси взаємодопомоги при літературному фонді від

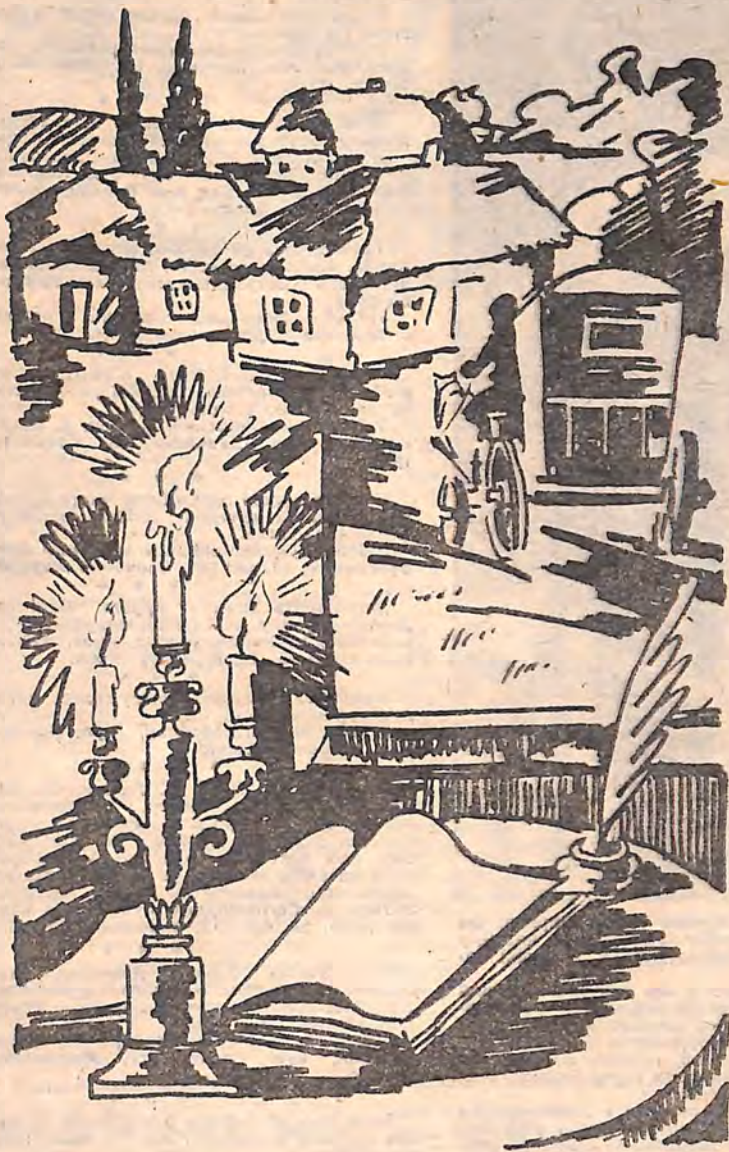
«Молва» надрукувала перші розділи повісті М. Вовчка «Лето в деревне». На той час, як сказано в автобіографії, у зазначеній газеті співробітничав Г. К. Градовський. Працював він і в Санкт-Петербурзьких ведомостях, де друкувалися нариси письменниці «Отрывки писем из Парижа». Як уже було сказано, газету «Русское обозрение» царський уряд закрив за публікацією фейлетона Градовського, в якому йшлося про процес над Вірою Засулич. На цьому процесі була присутня й М. Вовчок, яку завжди хвилювала доля жінки в царській Росії. Про це вона правдиво писала у своїх крапчих творах «Маруся», «Невільничка», «Дев'ять братів і десята сестриця Гетя» та інших.

Чимало подорожувала Маріо Вовчок по Україні: бачила вирай нужденне життя селянства, вивчала з народних уст українську мову, збирала матеріали для своїх творів. В одну з таких поїздок і завершила до родичів у Макариху... А що являє собою село Макариха сьогодні? Це — центральна садиба колгоспу, що носить ім'я В. Ульянова. Тут зародилася свого часу перша в окрузі комуна. Тут живуть роботящі, добрі душою, гостинні, привітні люди. Може, це про їхніх предків писала Марко Вовчок? Та то вже тема іншої розмови...

Олександр РЯБОШАПКА,
краснавець, член Спілки
журналістів СРСР.
Знам'янський район.

ІСТОРИЧНА
ПАМ'ЯТЬ

припадає одна подія, про яку піде мова. Подія як подія: їхала собі Полтавським поштовим шляхом карета. Їхала та й завершила до Макарихи — володіння колишнього офіцера-кірасира Градовського. З карети вийшла молода жінка. А назустріч приїжджій — Марія Іванівна Ангелова:

— Марійко! Маріє Олександрівно! Господи, та неже це ви? Ласково просимо... Пожалуйте!

Син колишнього поручика Градовського — Григорій Костянтинович у своїх спогадах «Північ тому» («Історическі вестник», 1903 рік, № 1, стор. 103—117) написав:

«В ранньому дитинстві, пам'ятаю, гостювала у нас на селі родичка... Це була Маркович, яка писала під псевдонімом Марко Вовчок. Прабаба моя з материного боку, Марія Іванівна Ангелова, яка пам'ятала часи Павла I і померла в глибокій старості в другій половині 60-х років, була уроджена Маркович. Окрім цих голих фактів, нічого не знаю і не пам'ятаю про цю письменницю...».

У 1859 році Г. К. Градовський закінчив 1-шу Харківську гімназію і був прийнятий без екзаменів на юридичний факультет Харківського університету. Отримавши диплом кандидата-законодавця, але вже в Київському університеті, Григорій Градовський до квітня 1875 року працював чиновником, згодом вийшов у відставку і присвятив себе повністю журналістиці. Жив тоді вже в Петербурзі, з

самого її відкриття (1891 рік).

Але повернімося до історії життя тасмничої родички Г. К. Градовського. Марко Вовчок (М. О. Вілінська) перші свої твори — є це були короткі оповідання — надрукувала у збірнику А. Метлинського «Народные южно-русские песни» (Київ, 1854 рік). Написані протягом 1856—1857 років дванадцять оповідань М. Вовчок надіслала в Петербург Кулішеві. Її «Народні оповідання» побачили світ у грудні 1857 року. Згодом російською мовою їх переклав І. С. Тургенев. 1859 року були видані окремою книжкою під назвою «Рассказы из народного русского быта» оповідання «Саша», «Маша», «Игрушечка» та інші. На той час ім'я М. Вовчок стало широко відомим. У грудні 1859 року вона разом з чоловіком і сином виїхала до Петербурга, а звідти, згодом — на лікування за кордон.

То коли ж Марко Вовчок побувала в Макарисі? Точної дати, на жаль, встановити не вдалося. Найвірогідніше, що це трапилося з 1855 по 1859 рік.

У своїх спогадах Г. К. Градовський пише, що не зустрічався більше зі своєю родичкою. Хоча не виключено, що вони зустрічалися ще не раз і що відомий публіцист був знайомий з творчістю письменниці. Думати так маємо певні підстави.

У 1876 році петербурзька політична й літературна газета буржуазно-ліберального напрямку

По дорозі в дитсадок донька повторює заучений вчора простенький віршик. Через кілька днів у садочку буде святковий ранок, але вже сьогодні моя Даша мало не лускає від гордошів, коли декламує: «Праздник, праздник, праздник Октября. Флаги, флаги красные горят...». В її свідоме життя це свято приходить вперше.

Ідучи на роботу, все ще механічно повторюю доньчиного віршика: «Радостные лица, каждый веселится...». І раптом ловлю себе на думці, що починаю шукати ці радісні обличчя серед зустрічних...

Нинішньої теплої осені наш Кіровоград просто купається у листі. Не втримуюсь і піднімаю кілька жовтих кленових листочків. Люблю погляд зустрічних: чи може така прикмета осені створити настрій на цілий день? На годину? Кіровоградці поспішають, не звертаючи уваги на цю красу. Чи то й справді ніколи, чи небридли суботники по вивезенню листя (його цього року так багато, що прибирають вулиці майже всі організації й підприємства). А може, з підозрою ставляться: чи не радіативне воно й зараз? Цей страх, розбуджений сьогодні новими фактами про наслідки Чорнобильської аварії, житиме в нас ще довго...

У чергах, які з'являються під магазинами ще до їх відкриття, я радісних облич і не шукала. Нерадісна це справа — ходити тепер по магазинах, і я цілком розумію того, хто з радістю обминає численні черги, уміючи заспокоїти себе не таким уже й певним: «Обійдусь!». Багато без чого можна обійтись, тим більше, коли ми вже навчилися обходитись без найнеобхіднішого. Краще сходити в кіно... Краще-то краще. Але чомусь не хочеться ставати у довгелезну чергу за квитком на продукцію (іншого слова зумисне не вживаю) «найважливішого з мистецтва», де інвалютна проститутка вчить нас, як треба любити батьківщину. Пам'ятаючи гірку іронію, що, мовляв, не вдалося обігнати Америку по м'ясу і молоку, то хоч по кількості сексу і насилля на екрані обсягаємо за рік-другий, мабуть, можна змиритися з тим, якби «інтердівчинка» вчила тільки тому, що вона насправді вміє. Але й такий «плуралізм» — прикмета часу...

Виходжу на центральну площу міста. Скільки розмов точиться про неї й сьогодні: чи такою вже нагальною була її реконструкція, коли в місті і області безліч невирішених соціальних проблем? Бути чимось невдоволеними, по-моєму, це вже — не ознака часу, а щось постійне. Ми постійно лаємо безликість («пам'ятників» нашої соціалістичної, схожості вулиць і кварталів. А коли в центрі Кіровограда демократичний тротуар перетворюється на фешенебельну площу, це багатою лише дратує. Не знаю, як кому, мені площа подобається, і фонтани теж. Не час, кажете, для неї? А ви звернули увагу, що в Кіровограді жінки (особливо студентки!) вже давно одягаються по «Бурді»? Це тоді, коли навіть звичайна білизна в дефіциті і мило — по талонах. І хоч країна переживає кризу, ми не допускаємо думки, щось в якійсь роби одягнути наших жінок було б простіше, дешевше. Навпаки, за будь-яку ціну хочемо бачити їх красивими й елегантними. Ось так і з площею...

Мої столичні друзі весь час запрошують: «Приїжджай, Москву сьогодні не впізнаєш: театри стали доступними, магазини — порожніми, і хоч безголовим тепер став Арбат, зате співають і грають мало не в кожному переході...». Раніше ми болісно переживали різючі

відмінності рівня життя в столиці і провінції. Перебудова нас зрівняла, а де в чому провінція навіть опинилася у вигравші.

Потихеньку ми стали звикати до засилля кооператорів на міських ринках. І якщо раніше шокували кругленькі цифри «100», «300», то тепер уже й до цього звикли. І коли якісь заповзятливі з них пропонують нам дефіцитний товар «по домовленню» ціна, ми вже не запитуємо, з ким же це вони домовлялися? Ясно, не з покупцями... Як і не запитуємо й інших енергійних людей, чи діляться вони доходами з Сандрою і Сталлоне, тиражуючи їхні зображення за кругленькі суми. От як, виявляється, можна було б запустити іноземний капітал у наш Кіровоград, не ламаючи голову над економічними проблемами...

А ви помітили, що вечірнє місто сьогодні не таке жваве і людне, як раніше? Прогулянки стали небезпечніші. Та й щоденна кримінальна хроніка в газетах не додає оптимізму любителям вечірнього моціону. Чи людям спокійнішим, коли вони знають, скільки тяжких злочинів і дрібних хуліганств сталося в області протягом доби? Проте друкується така інформація на прохання громадськості. Думаю, якраз тієї її половини, що після 18.00 уже нікому не відчиняє двері власної домівки. Міліцію з киями, які вже стали мало не обов'язковим додатком до їхньої форми, гадаю, все ж частіше зустрінеш удень, аніж увечері.

Хтось може підказати, що число любителів ранкового бігу і вечірніх прогулянок на свіжому повітрі зменшується ще й через нашу настороженість до екологічних проблем. Адже тепер усі ми знаємо, що найбільше викидів промислові підприємства роблять вночі і рано вранці. А центр нашого міста — це насичена промислова зона, і, на жаль, таким він залишатиметься ще довго. Сьогодні санітарна служба б'є тривогу з приводу закладання нового житлового масиву біля «Червоної зірки», який буде знаходитись у так званій санітарній зоні, громадськість обурюється розміщенням Палацу піонерів і дитячого парку поблизу олієекстракційного заводу, ніби забувши про те, що ці райони давно вже густозаселені. І, на жаль, люди наші поставлені в такі умови, що ріді отримати квартиру вікнами до ливарного цеху, аби тільки пошвидше. Житлова проблема не виключає екологічну, і навпаки...

З початком перебудови, це ще на пам'яті, ми спрагло читали газети. У цьому ж році передплата навіть на колись лімітовані видання йде в яло. Втомилася? Чи спрацьовує подане з чисісь «легкої руки» припущення, що преса винувата у буксуванні перебудови? Мимохідь звертаю увагу, що ж читає молода мама, поки спить її малюк у колясці? Іван Бунін «Темні алеї». А й справді — це вічне а те що в газетах — суєта...

Нинішньої осені засяяли куполи Ковалівської церкви. Віриш ти чи ні, в спокійніше, коли виблискують вони проти сонця натомість ще-недавній убогості й обдіраності. Приємно, що переставо бути варварами й ставленні до власної культури.

...А ось і численні червоні стяги уквітчали золоту осінь. Хай пробачить той, кому несвятою здалася моя прогулянка передсвятковим містом. Великому Жовтню — 72. Коли порівнювати з п'ятдесятиріччям — осінь життя. Осінь — неминуча пора року... І не вічна. Після суворой зими знову весна. А осінь в Кіровограді цього року дожить-таки тепла...

Людмила ЯРМОПЕНКО.

«Чи одержав квартиру В. Твердоступ?»

ДІАЛОГ
З ЧИТАЧЕМ

ЧЕСНИЙ ВОДІЙ

Ми зараз усе частіше говоримо про милосердя. Та опиняючись в різних ситуаціях, чи завжди його проявляємо?

...Лив сильний дощ. Жінка, пригорнувши до себе двох дітей, стояла на узбіччі дороги і «голосувала». Та повз неї на великій швидкості пролітали вантажівки, «приватники», автобуси — не зупинявся ніхто. А дощ посилювався. Саме цього дня (16 червня 1989 р.) на маршруті Помічна — Добровеличківка водієм автобуса був Микола Володимирович Стасій. Автобус його був переповнений, але, забачивши жінку з дітьми, він різко загальмував. Мати шістьох дітей від усього серця дякувала Миколі Володимировичу.

А може водій взяв її, щоб «підзаробити»? Що ви? Він, як завжди в таких випадках, швидко «обілетив» пасажирку і поїхав далі.

М. В. Стасій працює в Помічнійському АТП-13540 уже 10 років. Зараз добросовісно трудиться на різних маршрутах. Не з тих, щоб незаконно підробити, обікрати пасажирів. А таких горе-водіїв у нашій області не так і мало...

В. ДМИТРОВ.

м. Помічна,
Добровеличківський район.

Під таким заголовком 9 вересня ц. р. було опубліковано лист читачів нашої газети з Голованівського району, в якому вони запитували: що зроблено після публікації «Молодого комунара» «В. Твердоступ: гонити за міражем» («МК» від 15.4.89 р.). Чи одержав воїн-інтернаціоналіст квартиру?

Відповідь на газетну публікацію надіслали директор заводу «Гідросила» Г. В. БУГРЕЄВ та голова профкому цього підприємства Л. С. ВОЗНИК. Вони повідомили:

«У травні 1988 року у міськвиконком до заступника голови тов. Ткаченка В. А. звернувся з письмовою заявою працівник за-

воду, воїн-інтернаціоналіст тов. Твердоступ В. В. Ця заява була відправлена для розгляду на адресу адміністрації заводу. Після цього виконкому, а також т. Твердоступу було дано відповідь такого змісту: «Тов. Твердоступ стоїть на черзі на квартиру з 1987 року, а серед воїнів-інтернаціоналістів під № 33. Питання поліпшення житлових умов даної категорії адміністрація тримає під контролем і виділяє малосімейні гуртожитки поза чергою».

Питання надання малосімейного гуртожитку В. В. Твердоступу буде вирішуватись, коли підійде його черга серед воїнів-інтернаціоналістів.

Повторно тов. Твердоступ звер-

нувся в Ленінський комітет народного контролю у березні 1989 року. Ленінський КНК теж направив цю заяву на адресу нашого підприємства. Ми дали таку відповідь: «Нині на заводі стоїть на квартирному обліку 40 воїнів-інтернаціоналістів і 5 учасників Великої Вітчизняної війни. З них 13 проживають по найму. З сорока воїнів-інтернаціоналістів двадцять двом надані гуртожитки та малосімейні гуртожитки. А шістьом виділені квартири поза чергою для постійного проживання».

У 1988 році воїнам-інтернаціоналістам було виділено п'ять однокімнатних квартир у малосімейному гуртожитку, які завод спеціально виклопотав для даної ка-

тегорії, в рахунок житлової площі за долевою участю. Дані квартири були розподілені на спільному засіданні комітету комсомолу і ради воїнів-інтернаціоналістів».

Крім цього, завод перерахував 20 тисяч карбованців спеціально для воїнів-інтернаціоналістів, працівників заводу, що працюють в МЖК-2, які одержать квартири після закінчення спорудження будинку.

З 45 учасників Великої Вітчизняної війни і воїнів-інтернаціоналістів гуртожитком забезпечено 22 чоловіки, 10 сімей мешкають у державних квартирах і особистих (приватних) будинках разом з батьками, а 13 сімей проживають по найму».

ХОЧУ ЛИСТУВАТИСЯ

Я дев'ятикласник. Люблю спорт, добре граю на гітарі.
317905, Олександрійський район, с. Нодарки, вул. Калініна, 82, Вануленку Олесь.

* * *

Мені 15. Люблю художню літературу, музику, особливо «важкий метал». Подобаються пісні про Афганістан. Хто захоче мені написати, ось моя адреса: 316018, м. Кіровоград, вул. Павлоградська, 58, Кононець Оксана.

* * *

Захоплююся виступами груп «Електро-клуб», «Ласкавий май». Люблю співати, виступаю з естрадним ансамблем «Мрія». Мені 15.
317541, Новоархангельський район, с. Жеванівка, Драгомоценко Наталі.

* * *

Вчуся в 9 класі. Вмію в'язати, маю здібності до організаторської роботи. Хочу знайти своїх одиодумців.
317035, Онуфріївський район, с. Муцаволівка, вул. Шевченка, 58, Сторчоус Ірині.

* * *

Коло інтересів різнобічне. Часто буваю в кіно та на вечорах, люблю музику. Восьмикласниця.
245900, Сумська область, м. Ромни, вул. Урицького, 57, кв. 101, Савченко Вікторії.

* * *

Допоможіть знайти друзів. Мені 16. Люблю музику, займаюся спортом.
317410, м. Новомиргород, пров. Комсомольський, 3, Ходзіцькому Юрію.

* * *

Захоплююся сучасною музикою, металом і роком. Мені 15.
317000, м. Світловодськ, вул. Леніна, 45/1, Косінову Саші.

* * *

Вчуся добре. Мені 15. Люблю читати, малювати, шити, в'язати. Захоплююся естрадною та народною музикою, подобається класична музика. Не поважаю тих, хто вульгарно одягається, фарбується та захоплюється роком та металом. Одиодумці! Знаю, що ви є. Пишіть: 317024, м. Світловодськ, вул. Героїв Сталінграда, 20, кв. 113, Мірошник Наталі.

* * *

Хочу знайти друзів. Десятикласник. Займаюся спортом, особливо футболком. Подобається рок-музика. Багато читаю. Допоможіть, будь ласка.
317905, Олександрійський район, с. Нодарки, вул. Степова, 17, Молчанову Сергію.

* * *

Хочу познайомитися з дівчиною 15 років. Люблю малювати, писати, займаюся спортом.
317742, Устинівський район, с. Березоватка, Денисенку Михайлу.

* * *

Мені 13. Люблю сучасну музику, колекціоную календарики.
317135, Кіровоградський район, с. Федорівка, вул. Леніна, 12, Корнієнко Ларисі.

ЧАРІВНЕ СЛОВО — «ЗБЕРЕГТИ»

Боротьба за навколишнє середовище не обходить сьогодні нікого. Антивісними помічниками старших у цій справі стають школярі; ось і члени туристсько-краєзнавчого гуртка при Добровеличківському районному будинку піонерів, яким керує В. Д. Койда, віддають цій справі чимало сил і часу. Минулого літа цю туристичну виконавчу завдання районного комітету по охороні природи: визначити і зафотографувати об'єкти, які забруднюють водойми на території району, а також завдають шкоди лісам, лісосмугам, степам. Тан гуртківці вирушили у п'ятиденну подорож.

Вони пройшли степами аж до крутих берегів Синюхи та Ятрані. Екологічних порушень виявилось чимало. Юні краєзнавці дізналися, що через Добровеличківку колись протікала мальовничий повноводний річка Добра. Тепер від неї залишилася лише крута балка із невеличким струмочком на дні. Хто ж винен у цьому? Насамперед — самі жителі селища. Береги водоемів за-харчують сміттям, розорюють їх місцями до

самої води; мешканці вулиці Карла Маркса, що проти очисного комплексу, відгородили частину прибережної смуги і вирощують у загорожі качок.

Великої шкоди завдає й сам так званий очисний комплекс, встановлений поблизу Добровеличківського баннопрального комбінату. Його стоки потрапляють у воду, забруднюючи її, а «запах», що поширюється навколо, псуєть настрій навколишніх жителів. Виявлено і ряд інших екологічно шкідливих об'єктів.

Школярі не лише визначали і занотовували екологічно шкідливі об'єкти, а й самі у міру сил вживали заходів задля збереження природи: розчищали джерела, упорядковували лісосмуги. На спомин про похід залишилися і фотографії, зроблені у ті дні. Незабаром із фотовиставкою про літній похід познайомляться учні добровеличківських шкіл.

В. ВІЄВЬСКА.

На знімку: смачна похідна каша...
Фото В. КОЙДИ.

Квадратура для естетики

Чи можна поєднати відпочинок з естетичним вихованням? З цим питанням наш позаштатний кореспондент Григорій ХАРИТОНОВ звернувся до директора обласного науково-методичного центру народної творчості і культурно-освітньої роботи Василя Андрійовича СЕЛІНА.

В. С.: Чи знаєте ви, що на Кіровоградщині живуть і працюють сотні самодіяльних художників, вишивальниць, різьбярів, які у вільну хвилину не тільки займаються своєю улюбленою справою, а й беруть участь у різноманітних виставках, даруючи людям зустріч із чудовим мистецтвом?

Г. Х.: Навесні у Кіровоградській картинній галереї експонувалася обласна виставка самодіяльного образотворчого мистецтва, присвячена 175-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка...

В. С.: Цікава виставка, у ній взяли участь аматори майже з усіх куточків нашої області. Вона викликала інтерес не лише у кіровоградців. Було свідком, коли подивитися на неї приходили відвідувачі, які спеціально для цього приїздили з районів.

Серед учасників виставки багато тих, хто вже неодноразово брав участь у виставках різного рівня — аж до республіканського. Це вишивальниці Надія Василівна Саула з Новгородки, Аліса Іванівна Немченко з Компаніївки, Тетяна Іванівна Чебруган із Гайворонського району, художники Надія Іванівна Падурська з Добровеличківського району, Василь Іванович Пацюк з Знаменського району та багато ін-

ших. Можна з певністю сказати, що, створюючи чудові вироби справжнього мистецтва, вони відпочивають душою. А відвідування виставки — хіба ж це не відпочинок? Більше того, такий відпочинок, безумовно, ще й робота над власним естетичним смаком.

Г. Х.: Та, на жаль, виставки образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва відбуваються в нашому місті не так і часто.

В. С.: Так. Але це не вина, а біда організації, які займаються пропагандою мистецтва. Вся справа в тому, що у Кіровограді, і ви це чудово знаєте, немає жодного виставочного залу. Найдивніше те, що таке становище склалося у місті, яке ще з дореволюційних часів відоме своїми художніми традиціями.

Кіровограду вкрай необхідно мати власний виставочний зал, де могли б показувати свої роботи професійні і самодіяльні митці області, де можна було б розмішувати виставки з інших міст.

Г. Х.: Але ж виставки проходять і в картинній галереї, і у художньому салоні, і у міському Палаці культури імені І. С. Компанієцького.

В. С.: Так, але саме тому, що у нас немає виставочного залу. Ці приміщення не пристосовані для справжніх художніх виставок. А декоративно-прикладне мистецтво там виставляти зовсім неможливо. Що стосується картинної галереї, то функції художнього музею все ж таки відрізняються від виставочного залу.

Невже на наших фабриках, заводах не бажають робити гарні речі? Чи не вміють? Пе-

вен — друге. Зрозумійте, естетично невихована людина не може зробити гарну річ. Людині, незалежно від її професії, необхідно мати естетичний смак. І починати цю освіту потрібно не у тридцять чи сорок років, а з самого дитинства. Ось чому я стверджую, що мати у місті хоча б один виставочний зал економічно вигідно.

Г. Х.: Мені неодноразово доводилося чути думку, що вишиті рушники вже давно, як кажуть, немодні, і немає сенсу рекламувати їх на виставках. Що б ви відповіли на це?

В. С.: Думка ця, на жаль, не нова. І виникає вона через нашу історичну та культурну необи-знаність. Рушник, — а це найбільш поширений вид декоративно-прикладного мистецтва на території нашої області, — у побуті завжди був необхідним. Він мав не тільки утилітарне призначення, а й ритуальне, декоративне. Рушник супроводжував людину все життя. На нього приймали немовля. Підперезана ним молода ішла клукати на весілля. Хлібом-сіллю на рушнику зустрічали дорогих гостей. На щасливу дорогу мати давала його синові. Рушниками чепурили оселю.

Безперечно, у наш час рушник вже не так часто використовується за призначенням. Але збереження та пропаганда його як виду мистецтва, як історичної пам'яті — наш обов'язок. Певен, що декоративно-прикладне мистецтво, яке пов'язує нас історичними та культурними коренями з нашими дідами-прадідами, робить нас духовно багатшими.

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

УВІЧНИТИ пам'ять загиблих. Не полишати наодинці з горем їхніх рідних та близьких, допомагаючи — де словом, де увагою. Вести військово-патріотичну роботу серед допризовників зокрема. Утверджувати принципи соціальної справедливості — не на словах, а на ділі...

— Це основні напрями роботи ради «Червоний мак», — говорить голова Новомиргородської районної ради воїнів-інтернаціоналістів Микола Зарудний. — Та якщо кожен розшифрувати — роботи та й роботи.

Микола на мить змовкає, ніби щось згадуючи. Уважно придивляючись до свого співбесідника. Ставний, кременизний, на вид — під тридцять. Хлопець як хлопець.

цикла впаав, зашкодив нирку, рік пролежав у Києві і помер. Помер — не загинув, а значить і пам'ятник почекає, і будинок — так міркують. Несерйозно якось...

Микола розповідає і про інші проблеми. Пільги-то є, але житлом забезпечено лише половину. Років п'ять тому в Златопольському магазині працював відділ для учасників війни. Афганці тоді було небагато — прикріпили туди. Та ненадовго. Приходить він якось за продуктами, а продавець: «Все, афганці вже наїлися. Вам все відмінили». Мовчки розвернувся і пішов. Зараз тільки в Кіровограді такий відділ, точніше магазин, діє. Погодьтеся — несправедливо.

— Ще місяць тому даюньт мені з районівермагу: прийшли 10

ко, є робить». Де працював? Електриком тут у нас в колгоспі. Як мобілізували, то і я поїхала в Кіровоград. Їх там зібрали біля військкомату, загорожа висока-висока. Міліціонера питаю: куди їх? «Далеко на юг, жінчина...»

Поки Зіна Захарівна відлучилась на хвилину, батько Юрія, Василь Іванович, розповів нам, як загинув Юрій. Загинув у нерівному бою — кілька «наших» проти кількох сотень душманів. Підмога не встигла...

— Живий Юра, живий! — мати все чула. — Труна легенькою була... Він — у полоні!

Микола Зарудний тим часом нотував до блокнота адреси Юркових воїнів-побратимів, що зберег-

ли, бо заміна ось-ось. Іхатиму на службу в Союз і на пару днів заскочу...». А 27-го травня 1981 року привезли Сашку в Мартоношу...

Ці хвилини — найтяжчі для матері.

— Я, Ольго Григорівно, знав Сашку. По Оренбургу.

І вже вона слухає мою скупеньку розповідь про свого сина. Ми служили із Сашком разом в Оренбурзькій області, щоправда, в різних військових частинах. Контакти наші були порівняно обмежені, але ж — бо ми — земляки! Як він приїхав у свою останню відпустку, то заїжджав і на Оренбуржжя. Про Афганістан мені розказував, про грядущу «заміну»...

Сашкова мати знайшла в собі

ВІТЧИЗНА

Ради воїнів-інтернаціоналістів. Нині цим неформальним об'єднанням нікого не здивуєш — воно є в кожному місті і районному центрі області. Втім, воно поступово втрачає свою неформальність, стаючи невід'ємним атрибутом регіонів і працюючи в тісній співдружності та взаємодії з комітетами комсомолу.

Необхідність їхнього виникнення продиктувало саме життя. Відгрімилі залпи майже 10-річної сумнівної афганської епопеї, і наше суспільство, якщо вірити офіційним даним, втратило понад 13 тисяч вірних синів свого народу. Відповідно з'явився вимірваний десятками тисяч контингент найближчих родичів загиблих. Наше суспільство прийняло в свої лави багатотисячну катеґорію дітей-воїнів батьків, що не воювали. Хто конкретно займеться їхніми проблемами? Цю відповідальну місію взяли на себе ради воїнів-інтернаціоналістів.

Для довідки: в області 101 чоловік, що загинули в Афганістані, 46 інвалідів (з них I та II групи — 20), 3079 колишніх воїнів-інтернаціоналістів...

7

«МОЛОДИЙ КОМУНАР»

4 листопада 1989 р.

Тільки на обличчі — печать нажитої втоми. І очі — сумні-сумні, і добрі.

— Ти тільки уваж собі — в районі 107 воїнів-інтернаціоналістів. Далеко не кожен повернувся більш-менш здоровим. А шістьом це взагалі не вдалося — залишилися їхні батьки, брати, сестри, діти...

Я оце майже рік головою ради. Перший помічник — Саня Горіцький. До ради входять ще Сергій Дранко, Ваня Митюк, Льоня Чебода. Основне найближче завдання — пам'ятник. Всі підрахували зводяться до того, що менш як за 15 тисяч діла не буде. Гроші потроху збираємо. Спочатку по «десятиці» з кожного афганця району — добрий початок — півділа. Якись крихти перепали нам і після концертів, організованих обласною радою (900 карбованців пішло на кіровоградський пам'ятник). Ми й самі думаємо організувати платні вечори, концерти, та апаратури ніякої нема. Райком комсомолу якось обіцяв — може хоч через три роки знайде електрорітару?

Мета — відкрити пам'ятник на 9 травня наступного року. Відчуваю — не встигаємо, то, мабуть, будемо організовувати комсомольсько-молодіжні суботники...

Микола розказав про задум провести такий суботник 28 жовтня (розмова наша була на тиждень раніше) і пообіцяв повідомити результати.

— Раніше нам багато хто обіцяв грошову допомогу, — згадує Микола. — Та зараз закусили язички. А як делікатно нагадаєш — кивають на госпрозрахунок.

Ну, нічого. Пам'ятник все одно буде. Допризовники перед від'їздом на службу приходять до пам'ятника. А ще знаєш який задум? Щоб кожна матір загиблого посадила на алеї пам'ятника деревце. В знак пам'яті...

Микола називає загиблих: Олександр Стегяр, Юрій Смаглюк, Юрій Діордіца, Сергій Шаповал, Анатолій Кудряк, Леонід Мельник.

— А про загиблих та їхніх близьких ми ще слабувати дбаємо. 23 лютого зібрались майже всі воїни-інтернаціоналісти району — на всі могили поклали квіти. У матері Смаглюка якось зробили суботники. Робили зустріч із Сорокою, полоненим, що недавно повернувся — «Погляд» дивився? Переживає хлопець чимало...

З Мельником — питання болюче. І досі нема пам'ятника. А ще його дружина й дитина жили в старій каті. Нову виділили — будинок дав тріщину. Місяць тому там був другий секретар райкому комсомолу Крикотенко — обіцяв голова сільради до зими. Та без ентузіазму якось обіцяють. А справді в тому, що Мельник помер вже після Афгана: з мото-

костюмів і 10 пар брюк. Смішно те, що ці товари до цього... пролежали кілька днів на вітрині, а потім їх сказали терміново притримати і розпродати колишнім воїнам-інтернаціоналістам. Ходили туди хлопці, але ніхто нічого не купив. Сирятина, а не дефіцит. Кому треба було галочку поставити, ось і вирішили «погратися в увагу»...

Цвети, скажіть мне: прощай! Головами кивая низко, Что не увижу больше близко Лицо родных, любимых край! Ты многое от нас унес И многое твоё у нас осталось...

Ці до болю пекучі рядки символічного діалогу батьків і синів викарбувано на могилі-пам'ятнику Юрі Діордіці в с. Оситня.

— Пам'ятник — заслуга райвійськкомату, спасибі їм, — Микола Зарудний замислено дивиться в холодні очі портрета Юрка. — А орден Бойового Червоного Прапора бачиш? Він прийшов пізніше, після загибелі. Це ми вже потім його «домальовували».

Микола обережно кладе на могилу букет свіжих квітів. Букетів тут кілька — немов щойно зірваних.

— Мати сьогодні була. І зі школи напевне теж... Микола вловлює мій зосереджений погляд на стрічку, що оповила огорожу, і додає:

— А-а-а... Це — братоза. Назвсіппла кликав...

— Приходьте, приходьте... — привітно запросила нас Зіна Захарівна Діордіца. — Сідайте...

Я опустився на підставлений ослінчик і, мабуть, вперше за час своєї роботи в редакції, не знав з чого почати. Запахла гнітюча мовчанка.

— Ось приїхали... про Юрка... — першим порушив тишу Микола.

З материнських очей мимоволі скотилася неслухняна слеза. Скільки їх таких вже виплакано?

— Юрку, Юрку, — мати дістала хустину. — Старшенький мій. Віддали ми його у шість годочків у школу. Може б, якби почекали, не було б цього горя? — мати запитально подивилась мені в очі...

Після школи поїхав у Кіровоград, в технікум механізації сільського господарства. Звідти й зараз часто приїжджають діти, вчителі. Нє травневі свята ось були, ялинки, берізки саджали довкола могили. Ялинки, правда, чомусь не приймаються...

Зіна Захарівна показує листи, альбоми, фотографії, грамоти. «А ось Юркові гроші афганські — потім прислали. Це ось Юра в «учебці» перед Афганістаном... Це ось грамота за добру роботу, як оржой збирали...»

— Хазяїн він був. Змалечку до роботи тягнувся: «Що в тебе, мам-

лися в його записничку. «Напишемо, може щось скажуть...»

— Дуже вдячні ми учням і вчителям технікуму — не забувають Юрія, — продовжив батько. Топік весною ми навіть їздили до них у Кіровоград на вечір. Вечір пам'яті. Вірші там такі читали — до сліз...

Ось:

Как больно сердцу, как щемит Какие парни погибали! Как не хватать нам будет их Никто из них уж не узнает.

Причому ці рядки написав викладач технікуму...

Зіна Захарівна схлипує. З того часу, як у нас затрубували про долю полонених, вона захворіла надиєю, що її Юрко живий. Хто відбере це право у будь-якої матері? Тільки сумніви гризуть: «Він такий, що не здався б. У «войнушки» грав — ніколи не здавався». І тут же: «А, може, він свідомість втратив? Га, хлопці?..»

Надія вмирає останньою...

ПОКИ МИ наVERTали на спідометр кілометри від Оситної до Мартоноші, новомиргородські степи огорнули сутінки. Іхали і мовчали. Лише одного разу фара вплинула на ґрунтіці хазяїна степу. «Засеці!» — розполохавши наші думи, спокійно сказав Микола. І знову — і він, і я — поринули в спогади. Микола, мабуть, думає про те, як дістати Зіні Захарівні Діордіці ялинку — «таку, щоб прийнялася», плитку для могили Юрія [там щось осідає — треба плитка. А так — нічого-нічого-нічого...]. А я...

Мартоноша, вулиця Олександра Стегяра, 32. Тут живуть Сашкові батьки. Ми постукали у вікно.

— Вас я знаю, а вас не знаю, — озвалася з порога Ольга Григорівна, мати О. Стегяра, загиблого в Афганістані. «Не знаю» — це про мене.

— Та приходьте, звиняйте за тісноту. Я тут пораюсь на кухні та вже й поговоримо зводно. Чи може підемо в хату?...

— Про Сашу... Після школи поїхав у Донецьк, у військово училище. Потім служив у Союзі...

— В Оренбурзькій області?

— Так, — мати вдячно подивилась на мене за знання такої подробиці. Втім, для неї це зовсім не подробиця і не дрібниця... — так, в Оренбурзькій. Там був рік, приїхав у відпустку. «Як служба, синку?». «Та все нормально, мам...». А бачу ж, щось приховує. І точної! Через кілька місяців дзвонить: «Мамо, я тут в Термеї, буду далі їхати». «Куди далі?». «Та не можна казати...». У мене в душі ніби щось похололо, обірвалося... Поки в наступну відпустку приїхав — ніби вічність пройшла. Ох, і не хотіла ж його пускати, чуло моє серце! А він: «Та заспокойтеся, мамо, я скоро знов при-

сили розповісти як, затиснувши в руці і пістолет, і автомат, загинув Сашко. Розповіла і про те, що в середній школі № 34 в Кіровограді ім'я його носить піонерський загін. А ще — в Новомиргородській і Канізькій школах. Що пам'ятник Сашкові поставили і гроші для цього виділили. Що приїжджали солдати, в яких Сашко був командиром в Афгані. «Гостювали два дні, виклали плитку на могилі, 8 штукоч не вистачало — може дістанете де?» — це до Миколи Зарудного. А той усе нотує: «Пошукаємо, спробуємо, організуємо. А ще що?». «Та що? Все є — і пральна машинка, і швейна машинка, і електродуховка — та все-все-все... Нема си-на...».

«А оце весною хтось пустив чутку і Мартоноша загула: живий таїй Саня, живий. Ой, як хочеться в це вірити! А я їм і кажу: спасибі на доброму слові, але ж до мене приїжджали солдати, що винесли його, неживого, з поля бою... Хоч би одружитись устиг, «Сиріт не треба», — казав. І яку воду гляді».

Мені ось ще що хочеться згадати. Привіз тоді Сашка в той страшний день 27 травня якийсь молоденький солдатик. Він у нас був два дні, поки й Сашка не поховали. А тоді я між іншим і розпитала його.

«Я, мамаша, не віноват, я же не віноват!» — ледь не плачучи переконував він мене. Виявляється, цю дитину послали розвозити гроби і ледь не всюди abiti горем батьки кричали йому: «Та краще б тебе вбили, ніж нашого...». Сіржюка його, здається, звали, з Красноярска він. Заспокоїла його грохи, хоча й самій... знаєте... «Ти знову туди?» — запитую. «Туди», — каже. І як тій бідній дитині з отими прокляттями дослужилось?...

А ви, значить, знавали Сашу. Спасибі, що заїхали».

Своєю появою кинув місточок у далеке — восьмилітнє давності — минуле, натягнув струну одвічного зв'язку матері і сина. Струну одвічної невимрущої любові. І картав себе, що не заїхав до неї ще три роки тому, коли, перебуваючи в Новомиргороді, знав Сашка Стегяра по фотографії...

Мати довго дивилась нам услід...

Анатолій БЕЗТАКА. Новомиргородський район.

Гонорар за цю публікацію автор просить перерахувати на рахунок Новомиргородського району ЛКСМ України № 70092 Новомиргородського Агропромбанку для спорудження в районі пам'ятника воїнам-інтернаціоналістам.

ДО 17 І СТАРШІ

Хочу листуватися

Вчуся в кулінарному училищі. Мені подобається естрадна музика. Вмію в'язати.

316031, м. Кіровоград, вул. Героїв Сталінграда, 12, корп. 1, кв. 147, Волошиний Любі.

Хочу знайти собі друзів по листуванню. Мені 15, вчуся в кулінарному училищі. Люблю музику, спорт, у вільну хвилину в'язу.

316050, м. Кіровоград, вул. К. Лібкнехта, 12, кв. 48, Шевченко Валентині.

Я дуже люблю писати листи і хочу познайомитися з новими друзями. Вчуся в 7 класі, в'язу, шию, люблю кіно. Однодумці, пишіть!

317740, Устинівський район, с. Жовтневе, Мареніч Ганні.

Допоможіть знайти друзів! Мені 16. Захоплююся самбо, багато читаю.

317710, м. Долинська, вул. Пушкіна, 13, Бабенку Олександрю.

Я школярка, мені 14. Люблю читати, захоплююся музикою, колекціоную календарики. Хто хоче стати моїм другом, пишіть за адресою:

317107, Кіровоградський район, с. Вишняково, Кибукевич Аллі.

Хочу познайомитися з своїми ровесниками. Мені 13. Люблю слухати пісні про Афганістан, збираю вирізки про цю країну. Якщо захочуть відгукнутися юнаки, які виконували інтернаціональний обов'язок, буду дуже рада і вдячна. Моя адреса:

317142, Новоградківський район, с. Новомиколаївка, Юхименко Тетяні.

Мені 15. Захоплююся зарубіжною естрадною музикою, люблю читати книги, збираю фотографії зірок естради. Прошу ровесників відгукнутися за адресою:

317926, Петрівський район, с. Ново-Стародуб, вул. Дружби, 88, Громовай Ларисі.

8

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

4 листопада 1989 р.

«П'ЯТІРКА» — ЗА ПЛЕНЕР

Кіровоградське СПТУ № 18, крім закрійників і перукарів, готує також фотографів. Щороку в середньому 25 його випускників направляються на роботу в підприємства побутового обслуговування населення області. Звісно, тому тут досить високий конкурс вступників. Але знімки учнів СПТУ того варті.

Дивіться!

Сніданок для гурмана і елегантність на щодень

Шановні наші читачі! Судячи з редакційної пошти, ви вітаєте те, що в нашій газеті друкується різні корисні поради. Єдине, що вас не влаштовує, — несистематичність і епізодичність їх появи. Просите розширити тематику, питаєте поради. «Як зробити «варенки»?», «Що приготувати на сніданок гурману?». І, навіть, «Як позбутися тріщин на п'ятах!». Ви у своїх листах досить відверті, тому будемо відвертими і ми. Отож, повідомляємо про деякі свої плани на 1990-й рік. Сторінка «До 17 і старші», мабуть, в неї буде інша назва, відкриє свій куточок доведення. Будемо враховувати ваші побажання і запити. Ну от, скажімо, авторці, яка взяла на себе сміливість догодити гурману, ми дамо пораду із книги «Кухня світу», виданої в Чехословаччині, або із книги «Староспільська кухня». Звернемося до порад відомості чародійки кухні — Люцини Чверчаківської і надрукуємо один із її 365-ти обідів.

Що стосується порад по догляду за своєю зовнішністю і тане інше, то і тут ми можемо дечим вас порадувати. Наприклад, маємо книгу Ірени Рудовської «Косметика на щодень», друкуватимемо поради з книги Маріана Зайфена «Косметичний порадник для молоді», Казімежа Якубовича «Косметика для чоловіків», Ірени Стерменської «Поговоримо, дівчата» тощо.

Але і це ще не все. Молоді сім'ї матимуть хороші поради від Зофії Завістовської з її книги «Домашня кухня». А, можливо, якимсь молодим подружжям захоче ознайомитися з порадами із «Намасутри»? Будь ласка, «Намасутру» теж маємо.

Знайдуться поради і для вмілих рук. Та й не для вмілих тен. Уже навіть рубрику придумали — «Не святі горшки ліплять». Як із нічого зробити полицини у гуртожитківській кімнаті — навчимо.

Знайти свій стиль вам допоможе й Ева із книги Богуслави Видмухової «Ева завжди елегантна». Отож, будемо керуватися прави-

лом: є попит — буде і товар. Можете висловлювати свої побажання. Куточок доведення на сторінці розпочне свою роботу вже в кінці нинішнього року.

Це — про плани. Сьогодні пропонуємо вам уривок із книги Б. Видмухової «Ева завжди молода». Мова про те, як не впасти в комплекс неповноцінності при потребі носити окуляри.

«Окуляри можуть додати і роки, і років — як і навпаки. Небагато ж ні колір їхньої оправки, ні її форма. Світла і прозора не дуже пасує до світлого (сивого) волосся і до непевного блілого кольору обличчя. І надто темною захоплюватися не слід. Досконало поєднуються (в тому числі — із фарбованою) сивиною оправки перловоголуба чи коричнева.

Слід дбати про допасавання оправки до голови — зависаюча з носа, що спонукає до постійної

пильності (от-от впаде), що додає років і забирає шарм.

ПРАКТИЧНО: при вуглуватому обличчі оправа окулярів має бути чимось заокругленою.

При надто вилицюватому обличчі — горизонтальну вісь скелець слід укоротити, а при видовженому, худенькому — навпаки.

При короткому щоді рис обличчя носі так званий «нісник» в окулярах має розташуватися високо, практично між бровами, при довгому носі — навпаки. При повному обличчі нижній край оправки не повинен опиратися на щок.

Надто близько розміщені одне до одного очі вимагають фантазійної оправки, із «крильцями», котрі позирно збільшують віддалі між скронями. Взагалі, до облич із дрібними рисами навряд чи варто добирати окуляри із крупною, надміру декоративною оправкою. Інша справа, коли йдеться про останній шанс саме через такі окуляри надати невразливості обличчю якоїсь індивідуальності...

«Моремани» з медучилища

Скарга. Можна сказати, типово. Автор листів, які побажали бути невідомими, нарікає на погані умови в їхньому гуртожитку: «...Скрізь брудно, повно сміття, туалети, умивальники, душові не працюють. Води в гуртожитку немає. Умитися, попрайти одяг немає можливості. Виручає нас колодязь, в якому вистачає води відер на 15—20. Бригада сантехніків вести роботи по ремонту гуртожитку відмовилася...».

Зворотня адреса така: місто Олександрія, гуртожиток медучилища. Хоча, погодьтеся, під рядки з листа можна було б підставити й інші адреси, і багато хто впізнав би свій рідний гуртожиток. Що й казати, ця проблема болюча для багатьох навчальних закладів...

В училищі якимось навіть ніхто не здивувався, що була написана така скарга, більш того, вважали її законною. Бо «гуртожиток нам всім ось де сидить...». Так говорили учні, які це відчували «на власній шкурі», викладачі, які вже не вперше і плутають — навчальний процес в їхньому училищі головніший чи ремонт водоканалізаційної системи гуртожитку. Так говорить директор, який хапається за голову. Не в переносному значенні — в прямому. Тільки заходить мова про гуртожиток, хапає себе руками за голову і злим словом згадує той день, коли погодився стати директором.

Петро Максимович Піхальонко (це і є директор) за професією — дантист. Переходячи працювати в училище, усвідомлював, що має невеликий професійний здобуток і може тим поділитися з майбутніми медиками. Але ніяк не думав, що відразу ж доведеться зайнятися не ділом, а відставанням унітазів, бачків, труб, вентилів і тому подібного. Хоча, чи варто цьому дивуватися? Адже чимало маємо прикладів, коли спеціалісти у своїй галузі змушені зайнятися тим, чим, тільки не своєю справою? Але мова поки що не про це.

— Петре Максимовичу, а що, справді гуртожиток будували не будівельники, а... (пробую підшукати слово).

— «Зеки»? — виручає мене Петро Максимович. — Є такі балачки. Його здали в 1982 році. Недавно, можна сказати, тож багато хто і з наших викладачів знає, як велося будівництво, як потім здавався об'єкт. Але спробуй тепер знайти крайні.

кудишні труби. Тоді гуртожиток не мали права приймати, але прийняли, бо училищу був край потрібний. І от тепер буває, що хоч кораблики в коридорах пускай. А незабаром після того, коли писалася згадана скарга, було особливе повноводдя. Пробуючи піджартовувати (адже це студенти), хлопці розповідали, що перед тим, як відчинити двері в кімнату, прислухалися, чи не дуже вода в коридорі шумить, аби хвилюю, було, не змилло. Між ними вже популярною стало прозвісся «мореман».

Отже, шунати крайнього — справа марна. Але чи варто відмовитися від нагоди прослідкувати через призму даної проблеми потім багатьох інших проблем, які не повинні б навіть торкатися і заважати повноцінній роботі наших навчальних закладів. Ну про те, що спеціалістам часто доводиться займатися якимись потойбічними справами, а не прямим ділом, я вже згадувала. Про те, що будівництво ведеється тяп-ляп, не слід і говорити. Але чому, скажімо, директора медучилища повинна всерйоз турбувати та проблема, що професія слюсаря-сантехніка — дефіцитна? І чому від цього повинні потерпати учні училища? Коли вирішили робити ремонт всієї водоканалізаційної системи, впритул зіткнулися з цим. Інша проблема — матеріали. Аби поїхати на якийсь відповідний склад і за списком отримати всі необхідні вентиля, бачки... А дзуськи! Знову ж — дефіцит.

І от тому ж такі директорів доводиться натискати на всі важелі, аби тільки роздобути необхідне. На допомогу приходять і старі знайомства і умовляння, і... Та що тут гріха тайти — і методи, які можна кваліфікувати, як незаконні. Тут якби все велося за правилами... Але в цій суворій дійсності хто має право дорікнути директору, який стягує необхідні сантехнічні матеріали, потрібні для ремонту гуртожитку, який вкрай потребують 260 учнів. А вони не мають можливості наймати квартири, на які в Олександрії ціни не маленькі і які можуть зрости після виселення студентів і закриття гуртожитку, який... Словом, тут все, як у перекладному віршику Маршака про будинок, який збудував Джек.

Ремонт зважилася розпочати п'ята (!) бригада. Чотири попередніх відмовлялися, тільки-но розпочинавши роботи. Вплинути на них ніхто не міг, адже це не прямий їхній обов'язок. Пробували через міськвиконком шукати допомоги, але звітні відповідь була такою: не маємо права, мовляв, вимагати до будь-якого

підприємства спеціалістів, бо скрізь зараз госпрозрахунок. «Самі розумієте». Але знову ж таки, чому госпрозрахунок повинен негативно позначатися на навчальному закладі?

Бригада з трьох чоловіків (працюють вони в БУ-557), пообіцяла зробити ремонт тижнів за 1. Навіть у сторонньої людини душа заболить тільки б не підвели, тільки б не відмовилися. І хлопці з гуртожитку готові допомагати, будь-яку роботу виконувати. Зима ж на носі. Бо може статися, як у колег з Кіровоградського медучилища, коли там посеред зими полуснали труби. Шкода дітей, вони ж не винні. Щоправда, є грихі за ними в іншому — викидають в туалети телячі маслаки з борщу або пляшки і забивають ними труби. Самі ж потім і потерпають. І в тому, що брудно в гуртожитку — теж їхня вина. Хоч у скарзі й пишеться: «Довго не хотіли виносити сміття з хати, але більше терпіти нема сил...», все ж хочеться наголосити авторам листа, та й усім іншим, що сміття якимсь слід виносити. І регулярно, як би воно не хотілося.

Ще одна проблема влітається до загальної «букели» — проблема командантів у гуртожитках. Ставка мала, відповідальності багато. От і не затримуються довго команданти. Лихоманить і цей гуртожиток. Зараз командантом тут Зінаїда Леонідівна Попова, всього 2 місяці працює. Зізналася чесно, що і в самій була думка втекти і роботу вигіднішу підшукати. Та незручно перед Петром Максимовичем, пообіцяла ж. І тут саме такий відповідальний момент. Залишилися працювати.

Нібито з гуртожитком Олександрійського медучилища починає заходити на краше. Скарга студентів закінчується рядками: «Дорога редакціє, допоможіть нам, будь ласка!». Що ж, редакція дійсно може допомогти: підшукати, підкрутити якісь гвинтики, від яких залежить загальний механізм, його робота. Редакція може сформувати думку, переконати у чомусь, а потім, можливо, в зворотньому. Але в конкретному випадку... Сколотити бригаду сантехніків-шабашників? Це не під силу. Або дістати півкілометра труб і бачки з унітазами... Ні, навряд чи яка редакція це зможе. Хіба якщо журналістам закинути свої прями обов'язки? Можливо, знайти хороших шефів, які б допомогли?

З. КУЦЕНКО.

м. Олександрія.

«То тарелками пугають,
Дескать, подлые, летають...
То у них собаки лають,
То у них руїни говорять...».

В. ВИСОЦЬКИЙ.

МІНУСИ — зігнутий пістолетом дріт на рівні моєї шиї хитнувся за годинниковою стрілкою, і визначений спеціалісткою по біополях мій заряд пішов утверджуватися серед колег. «Я так і думав, що вона мінус; я плюс, і мені важко з нею спілкуватися». Через кілька днів інший «експерт» підтвердив мій «негаданий» результат. «Ану візьми свою антену в руку!» — я сказала це так, знічев'я, але прилад зненацька показав повноцінний плюс. Ще через кілька днів плюс крутився довкола мене з усіх позицій. Однак минула репутація вперто тисла на свідомість оточуючих: «Це ти просто від когось підзарядилася».

Я — ні. Всі зіцїлялися десь за кадром. А може, я нерегулярно і не уважно дивилася ці передачі?

Правда, шановний доктор і не вимагає особливої уваги, дозволяє говорити, не дивитися на нього, контактувати з сусідами. Це не екстрасенс із «Вечірнього вісника», котрий обіцяє передавати глядачам здатність до знеболювання протягом п'яти днів і для цього запрошував обов'язково дивитися йому в очі. А сам у цей час спрямовував погляд мимо об'єктив! (Очевидно, в камеру поряд, котра в цей час його не показувала...). Просив глядачів не будити близьких, якщо він уже їх приспав.

Чи треба нас присипати, якщо позаду день із роботою, стоянням у чергах, лементом у транспорті, а надворі година ночі?

Пам'ятає купрінську Олесю? Вона могла за хвилину «заговорити

тогда в науковість. Ну, по науці ми вже он скільки лікуємося... А раз не лікар — отже, щось невідоме, нерозкрите, а у нас же так довго замовчувалися всякі аномальні і недосліджені явища. Правильно відповідає ухильно на запитання, в яких інститутах досліджувався його феномен — ну а раптом хтось угризеться в це питання і виявить, що король-то голый... Правильно відмовляється лікувати онкологічні захворювання на СНІД — бо саме ці недуги поки що майже не беруть медикamenti. Правильно говорить, що це ніяке не навіювання, не гіпноз, не психотерапія — для людей ці поняття уже звичні. Звичні тільки на слух, бо про механізм їх абсолютна більшість із нас не має і прибіжного уявлення. Але нам досить того, що добре знає ці явища хтось, значить, це не чудо.

У ВСЬОМУ цьому, однак, є справжні чари і справжній чарівник. Це телебачення і його можливості. Ми бачимо повні залі люди, ми дивимося на пресу, в тому числі й зарубіжну (а вона то бачила-перебачила), ми переконуємося, що благодійник не уникає відповідей на будь-які запитання — значить, упевнений у своїх силах, раз у куток не затиснеш. Ми бачимо людей, котрі розказують, як прозрів записаний лікарями у сліпі хлопчик, як можна вижити з вирізаним шлунком...

ЖУРНАЛ «Вокруг света» впроваджує багатьох десятиліть в кожному номері друкує розповіді про різні чудеса; постійні читачі журналу до них давно адаптувалися, а непостійні і змоги не мали: журнал дуже довго був строго лімітованим.

Втім, розповіді про філіппінських хілерів, котрі без ножа вирізали апендикс та жовчні міхури, про здатність бачити крізь стіни, спопеляти поглядом речі, по-являлися і в масових виданнях. Я б хотіла запитати авторів тих статей — де зараз усі ці неймовірні здібності людей? Іх же на службу народу треба поставити! Ось ворожка, котра вгадала дружину нашого НЛОшника Г. Керносенка, («Небезпечна прогулянка», «МК» за 14 жовтня ц. р.), хто за-

опромінюються та оперуються, а хвороба не минає. І не прогресує, бувають і полегшення, а потім знову важко. Доведені до відчаю, ці люди знаходять у себе й рак (а лікарі, мовляв, не хочуть це казати), і живуть із цим саморобним діагнозом і без спеціального лікування мало не до ста років...

Виявляється, така клінічна картина недуги, що називається майже по-дитячому безневинно: прихована депресія. Ні, це не «психіка», хоча діагноз із тієї галузі. Хвороба небезпечна тим, що імітує тяжкі розлади діяльності кишково-шлункового тракту, дихальних органів, рухового апарату, мозку тощо без органічного ураження цих органів. Імітація супроводжується страшним болем, непередбачуваними приступами, навіть частковим паралічем (бувають подібні симптоми й істеричного походження) і не діагностується через те, що такому стражденому й на думку не спадає звертатися до психіатра, котрий досить легко міг би допомогти. Скільки я не вишуквала особливі розпізнавальні симптоми підступної недуги, крім гіршого настрою на початку дня, ніж увечері, не знайшла нічого відмінного. Іди вгадай, чи то через депресію тобі вранці на всіх гарчати тягне або жити не хочеться, чи то у відраджень їхати нема бажання, або екзамен складати, а треба...

Напади прихованої депресії минають так же незапрограмовано, як і починаються. Уявіть тепер, що в когось ця напасть відступила одночасно з сеансом Кашпіровського — кому спасибі, ясно. Ну, а бронхіт, алергія, астма, поліартрит, гіпертонія, бородавки, невроз, серцева аритмія, безсоння і ряд інших недуг дають поліпшення самі по собі в силу циклічності перебігу, прийому ліків, що справляють не моментальний, а віддалений у часі ефект; минають в силу впливу зовнішніх факторів (наприклад, зникнення алергена). Уявіть, що й ця напасть відступила після телетерапії — кому спасибі, ясно.

Ви запитаете: а цілєння від надзвичайно тяжких недуг, навіть неоперабельних? А я запитаю вас:

Експерти й екстрасенси

Ну, а якби мене поміряли саме в той момент уперше — тоді б уже вважалися «чужини» наступні мінуси, так?

Удома я не пожаліла в'язальної спиці і підносила її, перегнуту, до телевізора, шафи, дверей, холодильника. Усі ці немиві предмети показували «+» безсистемно, поперемінно, кому коли і як заманеться.

У нас, людей, чула від знавців, зарядженість знаходиться у якійсь залежності від часу народження, а як із дровами та залізяками? У них від чого? Від дати сходження із заводського конвеєра? Якщо крісло в кінці кварталу випущене, то, воно, певно, мінусове...

Чи дротик крутиться просто від різкої зупинки?

Як, скажіть, подібні непослідовні біополі, поведінка яких не прогнозується, можна обернути собі на користь?

Під шестистіння акаціевого листя молодий екстрасенс нашпитував мене про таємниці безконтактного масажу, яким він порятував свою матінку від застарілого радикуліту. Запевняв, що має сильне власне біополе і дуже тонко відчуває чуже. Перевіримо! Я попросила його заложити очі, виставити руку і сказати, коли він почне відчувати поле моєї долоні, щоб замірити відстань чутливості.

Він сказав коли. А я й не думала наближати свою руку до його, я її весь час за спиною тримала... Знайомий розповідь, як він половив уяву двох дам потужністю свого біополя. Поклав на долоню манікюрні ножиці: «Дивіться, як я спростую їх зображення». Різкий виверт кисті, і форму ножиць повторюють червоної лінії на тильній стороні руки. Дамі ахають: небачено! Надприродно! Неймовірно! Хитрун перед тим з усенюю силою придушував ножиці до майбутнього місця «біопольного» зображення, а ті дві жінки, очевидно, запозичили метод. І зараз самі лінують недужих біополями... У Кіровограді, між іншим.

АНАТОЛІЙ Кашпіровський заробив собі авторитет телевізійним знеболюванням і тепер перед камерами Центрального телебачення запевняє, що він бачить, як піднімаються нерухомі, як угамовується нестерпний біль, як гояться опіки, як відлітають гнітючі думи глядачів. Ну, заспокоєння нервів та зняття мігрені (з різним успіхом) практикуються і в районних поліклініках, а от як бути з паралітиками? Ви бачили їх, на початку сеансу хворих, а після нього здорових, у залі, перед яким чаклує Кашпіровський?

ти кров» і загоїти ранку. Робила це методом контактного масажу: брала подрапану руку в свою, щось там поглажувала і притискала. Допотопно! Тепер он чудотворці півкраїни одним своїм зображенням на екрані не від такої біди рятують. Шанс перевіроти ефективність новітніх способів появився і в мене, хоч я йому й не зраділа.

Буквально за хвилину перед сеансом Кашпіровського я виладново роздерла гвіздом долоню. Добре, кров зупинилася сама, продезинфікуйте теж. А от зняти незначний біль для такого іменитого анестезіолога, мабуть, суцільна дрібниця! Он як значує запевняє: «Я відчуваю, як у вашому організмі відбуваються благотворні зміни, біль відступає біль вухає...» Я добросовісно втупилася в екран, добросовісно слухала, добросовісно ловила всі можливі відчуття...

А рука як пенка до того, так іще днів три ніла в порізаному місці.

Можє, тому, що не вірила в дієвість методу? Та Анастолій Михайлович запевняє, що скепсис, навіть неприязнь до нього не грають ролі...

АЛАН Чумак змальовує можливості по суті безмежні. Сорбонська дама ще не встигла описати йому як слід хворобу своєї матері, як зцілитель уже подумав про стареньку, і цього миттєвого напруження мозку було достатньо, аби звести далекую й ніколи не бачену ним бабусю на ноги. Більше того, здатність лікувати Чумак може передавати іншим: один такий його пацієнт думками позбавив болячок своїх родичів у Австралії, Бразилії і ще одній країні, такий же віддалений — спробуй поїдь та перевір. На черзі, треба чекати, інші галактики, якщо там є хворі.

Чумак не лікар, а журналіст. Сам колись у це не вірив, навіть мав намір викрити шарлатанів, що вдавали з себе екстрасенсів, але вони так його переконали, такого навчили, що нині вже обійшов своїх учителів. Тепер подібних йому взагалі немає — один у світі.

Правильно каже — щоб порівнювати було ні з ким. Правильно наголошує, що він не медик. Це значить, що з якимись фундаментальними параметрами до його дару кось піби не дуже й зручно підступати. Правильно відмежовується від Кашпіровського — той усе-таки медик, а це для рядової свідомості означає, що в його ме-

брав і тримає її чоловіка — та ця ясновидиця здатна замінити легіон слідчих! Або чули про чоловіка, котрий по фото незнайомої людини може розказати її біографію? То навіщо мати тоді стільки істориків та експертів? Про медиків я вже не кажу. Коли вже жаби по телефону міняють склад крові (Чумак) і про це з гордовитими інтонаціями заявляють на весь Союз, то якими незначними порівняно з цим здаються відсутність в аптеках коразолу, валер'янки, вати, презервативів, в стаціонарах — пеніциліну, крапельниць, навіть багаторазових (не кажучи про одноразові) шприців, ліжок і нянь і присутність на чорному ринку церебраліну по 10 крб. ампула при деріжціні 7 копійок, наявність радіонуклідів у грибах і СНІДу в крові новонароджених. Це все відступає в тінь, бо з екрана телевізора розкриваються та-а-кі горизонти!

Нас рятують добродії, котрим скоро, можливо, і телевізор не буде потрібен, і думати про нього з нас не буде необхідності; досить лише, як розказує Чумак, добра всім побачити...

Будь ласка, не витрачайте запаса вашої в'дливості на запитання: «А як же ті, хто пише про зникнення шрамів, травм, вивихів, болю, поранень, виразок тощо — не можуть же змовитися, аби й хотіли обманути людей?»

Звісно, не можуть. Вірю: ці люди справді стали почувати себе значно краще. І причиною не чудесна аура цілителя, а речі, цілком позбавлені ореолом надзвичайності, однак більшості з нас практично невідомі.

ПО-ПЕРШЕ, плацебо-ефект, відомий ще й до Гіппократа. Це полегшення від самого звертання до лікаря, від його слів, манер, од віри в одужання і від віри в здібності спеціаліста, надто ж якщо він розрекламований і авторитетний.

По-друге... Недавно в брошурі «Твоє здоров'я» (№ 3 за 1989 рік) я прочитала про досі не відому мені моторошну хворобу. На знаєте, мабуть, про неї й ви, хоча уражених нею людей бачили стільки за всю історію. Вони часом ледве чвалають по світу, а на запитання про діагноз, або називають щоразу інший, або відповідають, що ніякі лікарі навіть у Москві нічого не можуть встановити. За довгі роки вони приймають смертні мунди: новітні таблетки, колються, масажуються, не вилазять зі «швидкої», світяться, зондуються і навіть

хвіба ви не зустрічали наїтучих людей, котрих колись вважали приреченими? Це не особлива благодать зійшла на них, це лікарі встановили неточний діагноз і вели неправильне лікування, а потім, можливо, повезло на хорошого фахівця.

Я, ЗВИЧАЙНО, рядовий читач і глядач, не спеціаліст по аномальних явищах, психотерапії, нетрадиційних методах лікування, полтергейсту (що означає життєдіяльність привидів, духів і невидимок. Не плутати з Уотергейтом). Такі ж, як я, дилетанти й ті, кого всерйоз перелякала небезпечна космічна прогулянка Г. Керносенка: «То це вже ці інопланетяни в нас як у себе вдома, що хотять, те й коять!».

Це що, нова релігія?

Але! Чого ці пришельці були схожі на нас? Чого показані ними місто здалося нашому мандрівникові подібним до бачених у зарубіжній Європі? Може, якби він колись побував у Китаї, гості з невідомих країв завезли б його до пагод чи Великої стіни? Чого того білого купола ніхто в селі не бачив? У нашій газеті Керносенко не пам'ятає, про що вони говорили, а в передачі Кіровоградського радіо пригадав. Питали, «де робиш, скільки получаєш», Екзотичні чужинці говорили таким рідним нам російсько-українським суржиком! Цікаво, правда?

І дослідження, і опис незрозумілих явищ, звичайно ж, треба вітати хоча б тому, що вони викликають інтерес і збуджують допитливість. Не думаю, що перспективним зараз у поті чола рити підкоп під сеанси телетерапії, які проводить А. М. Кашпіровський. Якщо хоч кільком людям телепроповідник послухати ангелом-рятівником хоч від поганого настрою, і то добре.

Та ось питання: звідки у нас таке загострення потягу до ірраціонального? Звинувачення М-ських трикутників і Барабашон у відверненні уваги мас від економічних, національних, екологічних та інших проблем такою ж мірою можна віднести до детективів, відео, танців, розваг, музики, кіно.

Так у тому-то й справа, що мистецтво, котре теж здатне творити з людиною диво, повертаючи їй оптимізм, здоров'я, просвітлюючи душу, в своїх сучасних формах переважане чорним — по контрасту з попереднім надлишком рожевого.

І. КУЗНЕЦОВА.

ВАША ДУМКА,

Кримінальна хроніка

Згодіям, очевидно, «сподобалося» потрапляти до кімнати через квартиру. Як свідчать оперативні дані УВС, цим шляхом нерідко здійснюється злочин. У Кіровограді злочинці через квартиру забралися в дім по вулиці Київській і викрали речі.

А в Петрівському районі, забравшись через квартиру до приміщення дитячої бібліотеки, злочинці викрали гроші у сумі 69 крб. 85 коп. Як встановлено працівниками Петрівського РВВС, крадіжку із бібліотеки вчинили колгоспник і шестикласник місцевої школи.

Всього за період з 23 по 30 жовтня на Кіровоградщині скоєно 78 злочинів.

Патрульною службою ДАІ зареєстровано 17 ДТП, в яких загинуло 5 чоловік і 14 травмовано.

Карний розшук просить допомоги

30 вересня 1989 року пішов з дому і не повернувся житель села Ново-Мануйлівки Петрівського району Плешков Олександр Павлович 1939 року народження.

Його примети: зріст 175 см, волосся темне, пряме, коротке, очі світлі. Був одягнений: піджак коричневого кольору в поперек, жилет коричневого, брюки синього кольору із джинсовою тканиною, сорочка сіра, туфлі сірого кольору.

Розшук ведеться Петрівським РВВС. Громадяни, можливо комусь відома доля Плешкова О. П., просимо звертатися у найближче відділення міліції. Для жителів Петрового повідомляємо телефон райвідділу міліції 9-11-02.

Карний розшук чекає вашої допомоги.

28 жовтня 1989 року у лісовому масиві поряд з обласною лікарнею знайдено труп невідомої жінки. Її примети: вік 45—50 років, зріст 158 см, повного тілоскладу, обличчя кругле, волосся темно-руське, рідке, коротке, очі карі, у верхній щелепі 2 зуба з білого металу.

Була одягнута: пальто демісезонне синього кольору, темний сарафан, червоний светр, світло-коричневі туфлі.

Особа потерпілої встановлюється Кіровським РВВС.

Громадяни, якщо можете допомогти нарному розшуку, будь ласка, подзвоніть по телефону 3-43-41 (чергова частина Кіровського РВВС) або 3-41-37 (карний розшук).

«МОЛОДИЙ КОМУНАР»

4 листопада 1989 р.

СПОРТ

ОБЛАСНИЙ КЛУБ ФУТБОЛУ: ЯКИМ ЙОМУ БУТИ?

УВАГА!

Одним із наймасовіших видів спорту для молоді є футбол. Останнім часом йому приділяється немало уваги. Однак час потребує нових форм, методів, підходів до розвитку цього популярного виду спорту. Тому обласний спорткомітет, федерація по футболу, тренери, футболісти виходять з пропозицією створити обласний клуб футболу. Мета клубу — розвиток

футболу в області, підвищення фізичної, технічної та тактичної майстерності футбольних команд і футболістів, змістовне і високоякісне проведення міських, районних та обласних змагань по футболу.

Організатори та члени клубу — облспорткомітет, ДСТ, управління народної освіти, футбольні команди, тренери, футболісти —

звертаються до всіх, хто любить футбол, кому небайдужа доля його розвитку з проханням поради, запропонувати, внести пропозиції щодо створення клубу, розробки його Статуту, положення і принципів його діяльності, розміру членських внесків і т. ін. Проекти Статуту вже надіслані в усі міськ-райспорткомітети. Свої побажання, пропозиції, зауважен-

ня просимо надсилати за адресою: 316050, м. Кіровоград, вул. Леніна, 8, облспорткомітет, федерація футболу. Довідки за телефоном — 2-48-41.

Створення клубу планується зробити на загальних установчих зборах; тоді ж обрати правління клубу, ревізійну комісію...

Обласна федерація футболу.

ВИСТУПАВ І ЧЕМПІОН

Знам'янський стадіон «Локомотив» став місцем проведення турніру з футболу за право участі команд колективів області в першості республіки наступного року. В поєдинках взяли участь два клуби, які цього сезону виступали в цих змаганнях — олександрійський «Шахтар» та «Хімік» із Кіровограда, а також чемпіон області 1989 року — «Радист» виробничого об'єднання «Радій».

Вдало виступили олександрійці. Вони впевнено провели матч з «Радистом», забивши їм два «сухих» м'ячі. Ще очко вони записали після поєдинку з «Хіміком», що завершилося нульовою нічиєю. Набравши, таким чином, три очка з чотирьох можливих, гірники посіли першу сходинку і зберегли за собою місце в республі-

канських змаганнях 1990 року. Друге місце посів «Радист», який з рахунком 2:0 переміг «Хіміка». Заводські спортсмени після річної перерви також виступитимуть в змаганнях вищого рангу. «Хімік» же, в якого лише одне очко, втратив право захищати свої кольори на першості УРСР.

На знімку: гостра боротьба точилася в матчі «Шахтар» — «Радист». Перемогли гірники.

Фото В. ЧЕРЕДНИЧЕНКА.

ред дівчат перше місце дісталося команді учбової групи № 1, де майстрами виробничого навчання А. С. Демарецький та В. П. Коваленко, фізоргом — Н. Апалькова. Призові місця посіли також учбові групи № 4 та № 22. Кращий час показала Валентина Палюча.

Серед юнаків першість виборола учбова група № 17 (майстри виробничого навчання О. А. Ярба та А. В. Островський, фізорг — С. Іващенко). Групи № 6 та № 19 — призери. Першим же був Олексій Тихонов.

На загальноучилищній лінійці переможці в особистому і командному заліках були нагороджені пам'ятними медалями, кубками, грамотами, цінними подарунками. Представники училищного фотогуртка зафіксували на плівку найцікавіші моменти змагань і оформили цікавий фотостенд.

А. ТРЕТЯКОВ,
керівник фізвиховання
СПТУ № 12.

м. Знам'янка.

«ЗВИНУВА- ЧУВАЛЬНИЙ ВИСНОВОК»

РЕЗОНАНС

30 вересня у «Молодому комунарі» була опублікована ця стаття, в якій порушувалися «кричущі» проблеми міліцейського слідства.

Редакція отримала листа за підписом начальника управління внутрішніх справ обласного Ю. Ф. Кравченка, в якому зокрема говориться: «Проблеми слідства, підняті в цій статті, актуальні і турбують керівництво УВС».

Основними причинами даної ситуації є те, що злочинність у нинішньому році виросла в області, активізувалась злочинна діяльність раніше засуджуваних, неповнолітніх правопорушників. Внаслідок цього різко підвищилось навантаження на слідчий апарат і зменшилась його роль у розкритті злочинів, погіршили інші показники в роботі.

Керівництвом УВС робиться необхідне для стабілізації оперативної обстановки в області і ефективності роботи слідчих.

З цієї метою в тимчасовий комітет по здійсненню боротьби із злочинністю та інші інстанції внесено пропозиції: про підвищення штатної чисельності слідчих, забезпеченню їх автотранспортом, технікою, про поліпшення їх матеріального положення.

Вважаємо, що реалізація цих пропозицій допоможе поліпшити попереднього слідства в органах внутрішніх справ».

На жаль, відповіді від начальника Ленінського РВВС міста Кіровограда М. Я. Швеця редакція поки що не отримала, хоч мова йшла насамперед про скрутне становище слідства саме в цьому відділенні.

В ГОРАХ ТЯНЬ-ШАНЮ...

ТУРИЗМ

Тянь-Шань... Як потрапити в цей загадковий світ численних гірських хребтів, величезних льодовиків і бистрих річок! Як скарби приховують неприступні вершини! На ці запитання спробувала відповісти група туристів м. Кіровограда під керівництвом тренера по туризму В. П. Ткаченка.

Маршрут четвертої категорії складності проходив у серпні цього року, в надзвичайно красивому краї західного Тянь-Шаню, в районі Майдантальського хребта і басейну річки Пскем. За чотирнадцять ходових днів група пройшла 238 кілометрів. Під час походу побувала на території трьох республік — Узбекикої, Казахської і Киргизької. Вразила природа цього стародавнього краю. Поряд з нашаруванням каміння, льоду траплялися і «оазиси» — прекрасні березові гаї в долинах. На великій висоті галлявини, покриті мохом і встелені найкращими квітами всіх барвів і відтінків, проглядалися добре. Як і арча — хвойна рослина, яку ми дуже часто бачили по дорозі. Ця рослина у чабанів використовується як паливо. Коли сонце ховається за обрій гір, її підпалюють, щоб зберегти свої отари від нападу ведмедів і вовків.

Цей район Тянь-Шаню славиться найціннішими представниками нашої флори і фауни. Під час походу ми збирали різні ягоди: ожину, терен, чорну смородину, глід, шипшину та інші, трави: м'яту, чебрець, іван-чай, материнку. А ввечері чай з тяньшаньськими цілющими травами був чудовим. Особливо смачним був він з чебрецем, листям чорної смородини, м'ятою та звичайним чорним байховим чаєм. Якщо ми почали говорити про цілющі трави, не можна не згадати про знаменитий Золотий корінь (Родіолу рожеву), яким ми теж запасались у поході. Цікаві властивості цієї рослини в тому, що вона росте на висоті біля 3000 метрів. Коли викопаєш корінь, то його поверхня зблискує яскравим золотим відтінком. Ця рослина дуже високо цінилась в традиційних китайських і тибетських медицинах. Китайські імператори відправляли цілі експедиції на його пошуки. І часто як велику цінність таємно переправляли через кордон.

Про Золотий корінь є чудова легенда. Колись тяжко захворіла дуже багата людина. Безліч лікарів лікували її, але марно. Якось, сидючи біля вікна, хворий побачив бідного подорожнього. «Продай мені своє здоров'я та добрий настрій», — сказав багатий людині. Подорожній зупинився і, трохи помовчавши, відповів: «Все надмірно — шкідливе. У світі діє такий закон: той, хто наживає багатство, губить здоров'я і спокій». Обурився багатий: «Ти брешеш, мерзений жебраку! Я за-

копав своє золото високо в горах, щоб воно нікому не дісталося після моєї смерті — адже я самотній. Але після цього мені стало ще гірше». І почув багач відповідь: «Ти закопав золото, але в душі залишився багатієм. Для того, щоб здоров'я повернулось до тебе, дозволь використати твоє багатство на користь людям».

Згодився хворий. А невдовзі видужав і прожив дуже довго.

У тих місцях, високо в горах, біля самих снігів, де було закопано золото, люди й досі знаходять багато схожих на дорогоцінні самородки коренів, що зберігають здоров'я та довголіття.

Дуже добре живити Золотий корінь, як рослину-адаптоген дітям. Спостереження показують, що 2—3-тижневі осінньо-весінні курси прийому викликають добру гігієнічну дію на організм дитини. Ймовірність простудних захворювань зменшується в 4 рази. Доза така: кількість крапель настойки на день прийому не повинна перевищувати вік дитини. Настойка робиться на 40-градусному спирті у пропорції 1:5 — 1:10. Можна готувати відвар (чай): 1 чайна ложка на 0,5 л п'ятку, настоюється всю ніч у термосі. Початкова доза чаю не більше 1/4—1/2 чайної ложки.

Відомий дослідник народної медицини Л. А. Уткін ще в 1931 році говорив, що Золотий корінь широко використовують при перетомі, недокрів'ї, імпотенції, захворюваннях шлунку та нервової системи.

І відвар, і настойка Золотого кореня ще довго будуть нагадувати учасникам походу мандрівку на Тянь-Шань.

А як не згадати знамените узбецьке муміє, що також зустрічалося нам. Один старий чабан показав нам в горах, де на скелях шукають ці цінні ліки. Їх в народі називають «чудотворний бальзам», «сік скель», або «кров гори». Дозують муміє так: шматочок величиною з пшеничне зернятко (0,15 г — 0,2 г) приймають 1—2 рази на добу, частіше всього перед сном. Цікаво те, що муміє не має протипоказань. Його можна приймати внутрішньо, розчинивши у сокові, воді, медові, чаю, молюці. Застосовується також у вигляді мазі. Добрий результат дає муміє при захворюваннях шлунку, печінки, сечового міхура; при геморої, переломах кісток, опіках; при бронхіальній астмі, безплідності.

Ось лише один рецепт — при переломах кісток, вивихах, розтягуванні м'язів і опіках. Внутрішньо (на добу) в дозах 0,2 г — 0,5 г (від ваги тіла: до 70 кг — 0,2; до 80 кг — 0,3—0,4; більше 90 кг — 0,4—0,5) плюс змащування 1%—10% розчином муміє уражено-

го місця. Курс лікування внутрішньо повинен бути 25—28 днів. Для цього прийому можна використовувати суміш з молоком і медом 1:1:20.

Велику кількість звірів та птахів ми бачили під час походу: це ховрашки, гірські кози, яструби, орли, змії та ін. Деякі з нас бачили сліди навіть такого рідкісного звіра як сніговий барс. І не дивно, адже ми проходили біля Аксу-Джабгалинського заповідника. Після походу у випадковому зв'язі з програми «120 хвилин», що ми проходили неподалік від місця, де працювала експедиція у пошуках снігової людини (це експедиція базувалась біля озера Абсу).

На нашому шляху були надзвичайно красиві гори, озера з кристалевою прозорою водою, могутні льодовики, посічені глибокими страшними розколинами.

Але не безлюдним був цей край: інколи нам зустрічалися чабани. Дуже гостинні люди! І тільки ми підходили до їхньої стоянки, вони виходили назустріч і запрошували на чай. Чаювання — це досить традиційний тут звичай, і він — обов'язковий ритуал гостинності. Але не тільки чаєм пригощали нас ці люди: тут був і кумис, і айран, бараняче м'ясо, та традиційне святкове блюдо бешбармак. У кожній палатці чабанів відбувалася приємна бесіда, з якої ми багато дізнавалися про життя цих людей.

Ну і тепер про учасників цього походу. Керівником був Ткаченко В. П.; члени групи: Французан Е. Н., Доберчак Г. В., Щербак А. В. — всі студенти педагогічного інституту імені О. С. Пушкіна. У кожного були свої обов'язки, серед яких — скарбник, завгосп, фотограф, лікар. До речі, лікарем був автор цих рядків. Наш маршрут проходив через перевал Майдантальського хребта Чингіс (Сарпаш). Ходять легенди, наче б то через цей перевал проходив сам Чингіс-хан зі своїм військом.

Ми спускались з гір і прощалися з чудом. Із жалем думали про те, що багато людей (серед них немало молодих) віддають перевагу сидінню дома перед телевизором. Вони не можуть дихати оцим найчистішим гірським повітрям, пити з кристалевою чистою гірською річкою. Клянусь: побачення з природою й найкращим відпочинком душі і тіла. На собі переконався. Буде подібна можливість — рідку її не втрачати!

Д. БОГУШ,
учень Кіровоградського медичного училища імені Мухіна, учасник походу на Тянь-Шань.

10

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

4 листопада 1989 р.

36 по 12 листопада

понеділок

6 Листопада

ЦТ (I програма)

8.00 — Документальні телефільми із циклу «Подорож по Москві», «Біла старих стін» (ремонтівських), «Замоскворіччя». 8.40 — Наш сад. 9.10 — Сеанс здоров'я лікаря-психотерапевта А. Кашпировського. Передача 3. 10.25 — Людина. Земля. Всесвіт. 11.25 — Хореографічні композиції балетмейстера К. Голлейзовського у виконанні артистів Великого театру Союзу РСР. 12.15 — В країнах соціалізму. 12.55 — Фільм — дітям. «Вітвіки близні». (ПНР). Вперше. 14.15 — «Подорож в країну назок і пригод». Кіноконцерт для дітей. 15.05 — Живуть на світі королеви. 16.05 — VIII Міжнародний фестиваль телепрограм народної творчості «Веселка». «Масайя і свято святого Ієроніма (Нікарагуа). 16.40 — У світі тварин. 17.40 — Планета. Міжнародна програма. 18.40 — Дресировальник С. Богуслав. 19.05 — Музика і мода. 19.55 — «Молодий чоловік з гарної сім'ї». Художній телефільм. 3 серія. Прем'єра. 21.00 — «Час». 21.40 — За оперативними зведеннями. МВС СРСР повідомляє. 21.50 — Ширше коло. Естрадна програма. 0.20 — «Державний кордон». Телефільм. Фільм 6. 1 серія. 1.28 — Новини. 1.33 — Кіноафіша. 2.33 — «Улюблені пісні». Музичний телефільм за участю Л. Гурченко.

УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Прем'єра документального фільму «Зорліне. Космічні будні». 9.45 — Концерт. Ансамбль «Мастерок». 10.15 — «Грані пізнання». 10.45 — М. Шатров. «Так переможемо». Вистава. 13.05 — Новини. 13.15 — Співає Л. Вайкуле. 14.10 — «Живе слово». Від серця до серця. 14.55 — Художній фільм «У пошуках напівана Гранта». 7 серія. 16.10 — Концерт заслуженого ансамблю

УВАЖІ ЛЮБИТЕЛІ ФАНТАСТИКИ!

Молодіжне об'єднання «Діалог» при Кіровоградському обласному комітеті ЛКСМУ запрошує всіх бажаючих на установчу нараду «Клубу любителів фантастики», яка відбудеться 18 листопада 1989 року о 15-й годині.

Бас чекають у приміщенні обласного комітету комсомолу (вулиця К. Маркса, 41).

народного танцю УРСР «Ятрань». (Кіровоград на Республіканське телебачення). 17.00 — Чемпіонат СРСР з хокею. «Сокилі» — «Крила Рад». 19.15 — Актуальна намера. 19.45 — Запрошуємо на балет. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Мультипанорама. 23.00 — Вечірній вісник.

ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Співає Р. Ібрагімов. 8.40 — «Равлики». Телефільм. 8.55 — Держтелерадіо Української РСР. Молодіжна студія «Гарт». 9.55 — «Помилка резидента». Художній фільм з субтитрами. 1 серія. 11.05 — Новини. 11.15 — «Помилка резидента». Художній фільм з субтитрами. 2 серія. 12.30 — Прогрес. Інформація. Реклама. 12.50 — Зелена лампа. 13.50 — «Новосілля у братина Кролика». Мультфільм. 14.10 — Телепрограма «Сім'я». 15.40 — Додаток до передачі «...До шістнадцяти і старші». 17.00 — Науково-технічна думка. Інформаційний випуск. 17.15 — «У бездоріжжя». Художній фільм. 1 і 2 серії. Вперше. 19.35 — Концерт ансамблю народного танцю «Зебо». 20.00 — Вечірня назка. 20.15 — Дар нимі пребагатий. 20.45 — «У тайгу на неділю». Документальний телефільм. 21.00 — «Час». 21.40 — «Есперанса». Художній фільм. 1 і 2 серії. Вперше. У перерві — 22.45 — Новини.

вівторок

7 Листопада

ЦТ (I програма)

8.00 — Документальні телефільми із циклу «Подорож по Москві», «Ленінградський проспект», «Проспект Мйру». 8.40 — Концерт лауреатів конкурсу любительських духових оркестрів РРФСР. 9.20 — Мультфільм «Аврора». 9.40 — О. Сярябін. Поема екстазу. 9.55 — Москва. Красна площа. Військовий парад і демонстрація трудящих, присвячені 72-й річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції. 12.00 — Вперше на екрані ЦТ. «Золотий ланцюг». Художній фільм. 13.30 — Концерт державного російського народного хору РРФСР ім. М. Пятницького. 14.05 — Прем'єра документального фільму «Місія». 15.15 — «Долина предків». Художній телефільм. 16.20 — Грає московський симфонічний оркестр. 16.30 — «Згадуючи Ілліча». Документальний фільм. 17.25 — П. Чайковський. Серенада для струнного оркестру. 17.55 — «Зачарування романсу». Кіноконцерт. 18.45 — «Пригоди Чоно і Боно». Мультфільм. Частина 1. 19.10 — Вперше на екрані ЦТ. «Комісар». Художній фільм. 21.00 — «Час». 22.00 — Сьогодні ввечері. Святогова програма. 0.05 — «Державний кордон». Телефільм. Фільм 6. 2 серія. 1.12 — Спортна програма. 1.42 — Анімаг. Анімаг. 2.52 — Маленький концерт.

УТ

9.00 — «Таланти твої, Україно». Концерт. 9.45 — Київ. Площа Жовтневої Революції. Військовий парад і демонстрація трудящих, присвячені 72-й річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції. 12.00 — Музично-літературна композиція «Ми — радянський народ». 12.30 — Документальний фільм «Великий Жовтень у пам'ятниках Радянської України». 13.00 — Танцює дитячий ансамбль «Світанок». 13.35 — Для дітей. Прем'єра художнього телефільму «Легкі кроки». 15.00 — Жовтневі сурми. Святовий концерт май-

стрів мистецтва та художніх колективів УРСР. 16.20 — Відеопортж із святкової демонстрації трудящих обласного центру. (Кіровоград). 16.50 — Ленінська. XX століття. «Зоряна година». 18.15 — Сонячне коло. 19.00 — Актуальна намера. 19.45 — «У нолі друзів». Концерт. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 22.00 — Прем'єра художнього телефільму «Гори димлять». 1 серія.

ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Виступає ансамбль назоків і пісн. 1 танцю «Донські зорі». 8.45 — «Послухайте!». Музична композиція на вірші В. Маяковського. Музика В. Мулявіна. 9.40 — О. Сярябін. Поема екстазу. 9.55 — Москва. Красна площа. Військовий парад і демонстрація трудящих, присвячені 72-й річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції. 12.00 — М. Шатров. «Більшовики». Фільм-вистава Московського театру «Современник». 14.15 — Пісні танці народів СРСР. 14.45 — Документальний телефільм. 15.25 — «Пісні вогненних ронів». Мультфільм. 15.45 — Держтелерадіо Башкирської АРСР. «І в братерстві жити навки». 16.35 — Грають В. Співанов (скрипка) і Б. Бехтерев (фортепіано). 17.25 — «Голова Горгоны». Художній фільм. Вперше. 18.50 — Зірні джазу. 20.00 — Вечірня назка. 20.15 — Перлини класичної оперної творчості. 21.00 — «Пишемо мемуари». По сторінках передачі. 22.10 — «Шура і Просвіряня». Художній фільм. Вперше. 23.30 — Новини.

середа

8 Листопада

ЦТ (I програма)

8.00 — Документальні телефільми із циклу «Подорож по Москві», «Там, де протікала ріка Неглинна». «Під кронами московських бульварів». 8.40 — Концерт студентів і випускників музико-педагогічного інституту ім. Гнесіних. 9.30 — Єднання культур. 9.50 — Три зустрічі на ВДНГ. Концерт. 10.30 — Осіння балада про землю людей. 11.10 — «Годинажик і курба». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 13.25 — «В ім'я життя і любові». Документальний телефільм. 14.15 — Веселі нотки. 15.15 — Кіномеридіан. 16.15 — Ф. Шопен. Інтродукція і Близький полонез. 16.25 — «Закохана рибка». Художній телефільм. Прем'єра. 17.40 — Всі люблять цирк. 18.25 — «Пригоди Чоно і Боно». Мультфільм. Частина 2. 19.00 — «Святкові зустрічі». Естрадна програма. 20.00 — «Щасливий випадок». Сімейна телевікторина. Гра 3. 21.00 — «Час». 21.40 — Мультфільми для дітей. 22.00 — Міжнародна теледискотека. 23.35 — «Державний кордон». Телефільм. Фільм 7. 1 серія. 0.42 — Пісня-89. 1.47 — «Що таке цирк». Фільм-концерт.

УТ

9.00 — Новини. 9.10 — Виступає хор «Криниця» Полтавської області. 9.45 — Мультфільм на замовлення. 10.45 — Хоровод друзів. 11.30 — Лауреати Державних премій СРСР 1989 року в галузі промисловості. 12.00 — Художня панорама. 12.35 — «Оле Лукоє». Балетна вистава для дітей. 13.30 — Село і люди. 14.00 — «Снівоє поле». 17.00 — Кубок СРСР з футболу. «Динамо» (Київ) — «Динамо» (Тбілісі). 18.45 — «Гостем будеш». Українські пісні у виконанні Лідії Сандулеси. 19.00 — Актуальна намера. 19.30 — «Київський суверен». Міжнародний конкурс балетного танцю. 20.40 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Прем'єра художнього телефільму «Го-

ри димлять». 2 серія. 22.50 — Вечірній вісник. 23.20 — Світ поезії. Жовтневі рими.

ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Фільм — дітям. «Вище за райдугу». 1 і 2 серії. 10.40 — Почин. 11.30 — Держтелерадіо Української РСР. Жива спадщина Гараса. Про творчу спадщину художника-орнаменталіста. 12.00 — «Поезія садів». 12.30 — Концерт Камчатської хорової напели. 12.45 — Мультфільм. 13.00 — Повтор на ваше прохання. «Його величність акордеон». 14.00 — «Як поживаєте?». Моно-вистава Є. Петросяна. 15.45 — «Дванадцять». Прем'єра фільму-балету за мотивами поеми О. Блона на музику Б. Тищенко. 16.40 — Телестудії міст РРФСР. Телеподорож творчої бригади «Монитор» до Японії. (Ленінград). 17.40 — Співає «Кіносерпантин». Дубль-1. 19.40 — Вечірня назка. 19.55 — Кіносерпантин. Дубль-2. «Забута мелодія для флети». Художній фільм. 1 серія. 21.00 — «Час». 21.40 — Кіносерпантин. Дубль-3. «Забута мелодія для флети». Художній фільм. 2 серія. 0.40 — Новини.

четвер

9 Листопада

ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Мультфільми. 9.05 — «Комісар». Художній фільм. 10.45 — Це було... було... 11.10 — У світі тварин. 12.15 — П. Чайковський. «Пори року». 15.35 — Концерт художніх колективів радянської міліції. 17.05 — «Нубин». Мультфільм. 17.15 — Діалог з комп'ютером. 18.00 — Грає духовий оркестр. 18.15 — Партіоні перебудова. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.00 — ...До шістнадцяти і старші. 19.45 — До Всесвітнього дня юності. Перебудова: проблеми і рішення. 21.00 — «Час». 21.40 — Актуальне інтерв'ю. 21.50 — Ж. Конто. «Кишеньковий театр». Фільм-вистава Московського театру ім. Ленінського комсомолу. Прем'єра. 23.15 — Сьогодні у світі. 23.30 — «Москва за два кілометри від Кремля». Із циклу «Борги наші». 0.25 — «Державний кордон». Телефільм. Фільм 7. 2 серія. 1.30 — Новини. 1.35 — «Як поживаєте?». Моно-вистава Є. Петросяна.

УТ

16.30 — Новини. 16.40 — Для дітей. «Веселка». 17.10 — Республіканська фізико-математична школа. «Як розв'язувати контрольні задачі з фізики». 17.40 — «День за днем». (Кіровоград). 18.00 — На уна і час. Чорна металургія і екологія. 18.30 — Для дітей. «Веселка». (Кіровоград). 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Хореографічна композиція «Майстер і час». 20.05 — «З людьми і для людей». Тонар Краматорського заводу «Енергоспецсталь». М. Ф. Воронченко. 20.35 — Фірма «Арбо-Ньюс» пропонує. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Реклама. 22.00 — Молодіжна студія «Гарт». 23.15 — Вечірній вісник.

ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Прем'єра науково-популярного фільму «Відображення». 8.45 — Співають ветерани. 9.10 — Іспанська мова. 1 рік навчання. 9.40 — М. Раухвергер. «Червона Шапочка». Фільм-вистава Московського дитячого музичного театру. 11.05 — Новини. 11.15 — Іспанська мова. 2 рік навчання. 11.45 — «Его-

ров — це Егоров. Через чотири роки». 13.15 — Фільм — дітям. «Пригода у каникули». 14.20 — Кіноафіша. 17.00 — Новини. 17.10 — Сеанс повторного телефільму «Було у батька троє синів». 1 серія. 18.15 — Ностальгійний парадраз. Про творчість художників Вєприкових. 18.45 — О. Рєспігі. «Античні танці». 19.00 — Баскетбольний фестиваль у Москві. 20.00 — Вечірня назка. 20.15 — Інформаційна програма. 21.00 — «Час». 21.40 — Фільми студій союзних республік. «Ім'я твоє». Прем'єра. 23.00 — Водне поло. Чемпіонат СРСР. Суперфінал. «Динамо» (Москва) — ЦСКА ВМФ. 0.00 — Новини.

п'ятниця

10 Листопада

ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Мультфільми. 9.00 — Ж. Конто. «Кишеньковий театр». Фільм-вистава Московського театру ім. Ленінського комсомолу. 10.25 — Людина. Земля. Всесвіт. 11.25 — VIII Міжнародний фестиваль телепрограм народної творчості «Веселка». (Нікарагуа). 12.00 — «Без пострілів і погонь». Документальний телефільм. 15.35 — Фільм — дітям. «Діброва». 16.55 — Концерт майстрів мистецтва МНР. 17.30 — «Образ». Літературна програма для старшокласників. 18.15 — Інтерсигнал. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.00 — Концерт, присвячений Дню міліції. Трансляція з Державного Концертного залу. 21.00 — «Час». 21.40 — Продовження концерту, присвяченого Дню міліції. 22.30 — Погляд. 0.20 — «Державний кордон». Телефільм. Фільм 8. 1 і 2 серії. 2.35 — Новини. 2.40 — Це було... було...
УТ
9.00 — Новини. 9.20 — Художній телефільм «Гори димлять». 1 і 2 серії. 11.50 — Новини. 12.05 — Виступає ансамбль танцю «Зорічці». 12.25 — Молодіжна студія «Гарт». 16.30 — Новини. 16.40 — «Казка зачарованого лісу». Вистава для дітей. 17.55 — «Музичний антракт». 18.00 — Господарем на землі. 18.30 — «На київській хвилі». Інформаційний випуск. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Земле моя». 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — «Що вас хвилює сьогодні». 22.00 — Вперше на екрані УТ. Художній фільм «Розірване коло». 23.25 — Новини.
ЦТ (II програма)
8.00 — Гімнастика. 8.15, 11.15 — «Чехови». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Природознавство. 2 кл. Восени у колгоспі. 8.55 — «Подорож крізь віки». Науково-популярний фільм. 9.05 — Англійська мова. 1 рік навчання. 9.55 — «Подорож крізь віки». Науково-популярний фільм. 10.05 — Англійська мова. 2 рік навчання. 10.35, 11.35 — Музика. 4 кл. Музика народів СРСР. 11.05 — Новини. 12.05 — «Шура і Просвіряня». Художній фільм. 13.30 — Ритмічна гімнастика. 14.00 — Виступає фольклорний ансамбль «Росіяночка». 14.20 — «Уклін з Саратов». Документальний телефільм. 14.50 — Держтелерадіо Казахської РСР. «Чуте мене?». 17.00 — Новини. 17.10 — Сеанс повторного телефільму. «Було у батька троє синів». 2 серія. 18.15 — Грає Віталій Шапкін (флейта). 18.40 — Ритмічна гімнастика. 19.10 — О. Меліков. «Легенда про кохання». 20.00 — Вечірня назка. 20.15 — Інформаційна програма. 21.00 — «Час». 21.40 — Екранізація творів А. Чехова. «Три рони». Художній телефільм. 1 і 2 серії. У перерві — 22.45 — Новини.

субота

11 Листопада

ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Домашня академія. 9.05 — Прем'єра документального фільму «Мальдики. Екологія раю». 9.25 — Любимая моя, назка пісня. 9.40 — Живи, земле! 10.40 — Портрет художників. Шавкат Абдусаламов. 11.45 — В країнах соціалізму. 12.30 — Година науково-популярного кіно. 13.30 — Фільм — дітям. «Розшукуються Сабана». Вперше. 14.45 — Що читають у світі? Подорож по книжковій ярмарці. 15.40 — Фільми режисера О. Іоселіані. «Жив співаючий дрозд». Художній фільм. 17.00 — Планета. Міжнародна програма. 18.00 — О. та О. Лаврови. «Слідство ведуть Знаючи». Справа № 22 — «Мафія». Художній телефільм. 1 і 2 серії. Прем'єра. 21.00 — «Час». 21.40 — Актуальне інтерв'ю. 21.50 — КВН-89. Зустріч команд Ленінградського педагогічного і Донецького політехнічного інститутів. 23.40 — Новини популярної музики. 1.15 — «Собаче серце». Телефільм. 1 і 2 серії. 3.24 — Новини. 3.29 — «Продавець птахів». Музична телівистава.

УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Ритмічна гімнастика. 9.50 — Концерт гучульського ансамблю пісні і танцю. 10.25 — Художньо-публіцистичний фільм «Вершина Візбора». 11.45 — «Доброго вам здоров'я». 12.15 — Новини. 12.30 — Музичний фільм «Добрий вечір, сусідньо». 12.50 — Живе слово. 13.20 — Концерт старовинної музики. 14.35 — Реклама. 14.45 — «Скарби музеїв України. Я. Отриш-но. «Старе село». 15.00 — Суботні зустрічі. У нових районах Києва. 16.30 — Сатиричний об'єктів. 17.00 — Чемпіонат СРСР з хокею. «Сокилі» — «Автомобіліст». 19.15 — Актуальна намера. 19.45 — «Чигирине, Чигирине...». 3 циклу «Спадщина». 20.50 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Вперше на екрані УТ. Художній фільм «Асса». 00.05 — Вечірній вісник.

ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.20 — Грає ансамбль скрипалів Великого театру Союзу РСР. 8.40 — Музей на Делегатській. Стенджіро північних оленів. 9.10 — Три дні голови Кладова. 9.40 — «Доля резидента». Художній фільм з субтитрами. 1 серія. 11.05 — Новини. 11.15 — «Доля резидента». Художній фільм з субтитрами. 2 серія. 12.25 — Покажуть театри країни. «Потрібна драматична антриса». Фільм-вистава Камчатського драматичного театру за п'єсою О. Островського «Ліс». 14.10 — Кінопубліцистика союзних республік. Прем'єра документального фільму «Артерія життя». «Міська історія». 14.50 — Телемережа чудес у Диснейленді. 15.50 — Прем'єра мультфільму. 16.00 — Телевізійний музичний абонемент. 1. Белза. Етюдів МВС СРСР повідомляє. 16.55 — Хоней. Чемпіонат СРСР. ЦСКА — «Динамо» (Москва). У перерві — 17.35 — Спорт для всіх. 19.15 — Держтелерадіо Казахської РСР. Рятівники Аральського моря. 20.00 — Вечірня назка. 20.15 — ...До шістнадцяти і старші. 21.00 — «Час». 21.40 — Фільми студій союзних республік. «Східний дантист». 1 і 2 серії. Прем'єра. 23.45 — Відлуння: події тижня.

неділя

12 Листопада

ЦТ (I програма)

8.15 — Ритмічна гімнастика. 8.45 — Тираж «Спортлото». 9.00 — 3 ранку раненько. Розважально-пізнавальна передача для дітей. 10.00 — Служба Радянському Союзу! 11.00 — Ранкова пошта. 11.30 — Навколо світу. Альманах. 12.30 — У світі назок і пригод. «Чарівний ліс». (Югославія). Вперше. 14.00 — Музичний кіоск. 14.30 — День відкритих дверей. 15.15 — Візат, Росіє! 15.55 — За підсумками I Всесоюзного фестивалю анімаційних фільмів. «Крок». Мультфільми. 16.30 — VIII Міжнародний фестиваль телепрограм народної творчості «Веселка». (Португалія). 17.00 — Сільська година. 18.00 — Міжнародна панорама. 18.45 — Мультфільм. 19.35 — Вперше на екрані ЦТ. «Кур'єр». Художній фільм. 21.00 — Сім днів. 22.15 — Думки про вічне. Неділя на моральна проповідь. 23.30 — «Неру». Документальний фільм. Фільм 1. «Становлення». 23.35 — «Сочи-89». Концерт переможців Всеросійського конкурсу радянської пісні 1976—1989 рр. 0.35 — «Зелений фургон». Телефільм. 1 і 2 серії. 1.51 — Кіноконцерт «Подорож у країну назок і пригод».

УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Ритмічна гімнастика. 9.50 — «У неділю, вранці». Інформаційно-музична програма. (Кіровоград на Республіканське телебачення). 10.50 — Художній фільм «Невловимі месники». 12.05 — Урок без дзвоника. 12.35 — «Казка про курчата лисеня». Вистава для дітей. 13.40 — Новини. 13.55 — «Молоді голося». 15.00 — Село і люди. Від буряна до цукру. 15.30 — Ви нам писали. Музична програма за списками глядачів. 16.00 — Слава солдатам. 17.00 — Мультфільм на замовлення. 16.15 — Телепорт-арена. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Телетурнір «Сонячні кларнети». 20.35 — Реклама. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Сім днів». 22.15 — Короткометражний художній фільм «Друге «Я». 22.45 — Вечірній вісник.

ЦТ (II програма)

8.00 — На зарядку ставай! 8.20 — Мультфільми. 8.50 — Ретро. Передача для людей похилого віку. 9.50 — Народні мелодії. 10.05 — Телестудії міст РРФСР. Програма Іркутської студії телебачення. 11.05 — Новини. 11.15 — Держтелерадіо Молдавської РСР. 12.15 — До і після опівночі. Повтор від 20 жовтня. 14.00 — По сторінках літературно-художнього відеоналау «Слово». 17.00 — Новини. 17.10 — Прем'єра документального телефільму із циклу «Земля тривоги нашої». «Альтернативи немає». 17.35 — Передача про моральне виховання школярів. 17.55 — Футбол. Кубок СРСР. «Спартак» — «Динамо» (Мінськ). 19.50 — Маленький концерт. 20.00 — Вечірня назка. 20.15 — Водне поло. Чемпіонат СРСР. Суперфінал. ЦСКА ВМФ — «Динамо» (Москва). 21.00 — Сім днів. 22.15 — 3 фонди ЦТ. «Ох, воведіль, воведіль...». Художній телефільм. 23.20 — Це хвилює світ.

УКРАЇНІКА

ЩО ПРОЧИТАТИ?

СТЕПАН КОЛЕСНИК. ОБКРАДЕНІ СЕЛА. РОЗДУМИ ПИСЬМЕННИКА. ПІСНІВ. «РАДЯНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК». 1988. «Школи почали закривати масово. Викорчовували, ніби щось зайве чи навіть шкідливе. Принаймні непотріб, без якого легко обійтися. Неаппетитно, по-зловідному, забили вікна дошками, рубали парти чи просто викидали надвір. Справжній антисоціалістичний, антикультурний похід...»

Таке було не в середньовіччі. І навіть не за царату. Всього якихось десятих-других років тому. Пригадайте: коли з високими і низькими трибун зловісно звучали слова «безперспективні села». Скільки зла приніс у віддалені села застій! Цим болем сповідується письменник-публіцист. Невеличка за обсягом книга зачепить за живе кожного.

ЄВГЕН ПЛУЖНИК. ПОЕЗИЯ. КИЇВ. «РАДЯНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК». 1988. У Києві на Байковому цвинтарі на одній з могил можна прочитати: «Письменник Євген Павлович Плужник. 1898 — 1936». Ця могила — убога. Насправді похований поет на Соловках, але й там могила не збереглася: Соловське кладовище ліквідоване разом з табором після ХХ з'їзду партії.

Пам'ятник спорудив собі сам поет. «Є. Плужник давно вже і надійно «вписався» в загальноєвропейський, більше того — в світовий контекст. І це — при нечисленних перекладах з Є. Плужника на інші мови, це — при домішному, малій кількості його україномовних видань, при доволі мізерних тиражах його книжок», — так пише у фундаментальній (на сто сторінок) передмові до книги критик Леонід Череватенко. Найповніше видання поетичної спадщини видатного поета ХХ сторіччя уже на сьогодні при невисокому тиражі стало бібліографічною рідкістю.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ (УЛЕ). ТОМ 1 (А-Г). КИЇВ. ГОЛОВНА РЕДАКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ІМЕНІ М. П. БАЖАНА. 1988. Літературний процес на Україні від найдавніших часів до наших днів, взаємозв'язки української літератури з літературами народів нашої країни і світу, матеріали з теорії літератури, поезики — про все це можна довідатися із п'ятитомної УЛЕ, яка є першою в історії українського народу. Енциклопедія знадобиться для вчителів, літераторів, широкого кола читачів. Другом вишійшого перший том.

ЛІТОПИС РУСЬКИЙ. ДАВНЬОРУСЬКА ТА ДАВНЬОУКРАЇНСЬКА ЛІТОПИСИ. ЗА ІПАТСЬКИМ СПИСОМ ПЕРЕКЛАД ЛЕОНІД МАХОВЕЦЬ. КИЇВ, «ДНІПРО», 1989. Перше в українському перекладі (з давньоруської) видання окремих фоліантів «Повість минулих літ», Київський літопис та літопис Галицько-Волинський. Та ще твори Володимира Мономаха. Книга, яка писалась дванадцятьма поколіннями триста років і розповідає про події всесвітньої історії та історії Давньої Русі від «сотворіння світу» до майже кінця XIII століття, — це неоціненний скарб нашої літератури, нашої культури.

Перлина української лірики

Стоїть гора високая,
Попід горою гай,
Велений гай, густесенький,
Меначе справді рай.

Так, це добре знана мелодійна, глибоко лірична, ніжнотужлива й зворушлива українська пісня, що давно вже стала справді народною й улюбленою у найвіддаленіших кутках нашої країни. Її високохудожній літературний текст та дужі музичні крила підтверджують неабияку цінність та життєвість твору. Проте, мабуть, не кожен знає, що ця пісня — не колективний народний витвір. Вона має своїх авторів — і тексту, і музики.

Автором тексту є уродженець села Веселого Подолу, що на Полтавщині — Леонід Іванович Глібов (1827—1893) — той самий, що в історію української літератури увійшов як видатний майстер байки. В останні роки він викривав і засуджував потворні явища тодішньої дійсності, активно й нестомно обстоював інтереси і людську гідність простого люду.

Та не менш відомий Леонід Глібов і як поет-лірик, автор чималої кількості чудових по-

езій, що набули всенародного визнання й слави.

Згадаймо хоча б такі пісні-романси, як «Зіронука». (Як тільки ясний день погасне...), «Моя веснянка» (Ізнов прийшла весна-красна), «Ой не цаїсти калиноньці...». Ці та інші твори Л. Глібова великий каменяр І. Франко називав «чудовими

ліричними п'єсами, перлинами української лірики».

Кращим з-поміж них був вірш «Журба» (Стоїть гора високая), надрукований уперше в «Чернігівських губернських відомостях» 1859 року. Зміст твору глибоко запав у серце основоположникові української класичної музики Миколі Віталійовичу Лисенку (1842—1912), який і поклав вірш на музику. Діставши друге народження, пісня пішла в народ, хвилюючи людські серця, торкаючись найпотаємніших струн людської душі. Та, мабуть, коли пробігав каліновим мостом прудкоплинні літа, припорошуються скроні нетанучим інеем, а серце щемить тихою тугою й світлим сумом за тією молодістю, що «не вернеться», тоді ніхто не лишається байдужим:

Як хороше, як весело
На білім світі жити!..
Чого ж у мене серденько
І мліє, і болить?
Болить воно та журиться,
Що вернеться весна,
А молодість... не вернеться,
Не вернеться вона!..

В 1893 році пісня була перекладена на російську мову політичним засланим Л. Лу-

говським і опублікована в «Тобольських губернських відомостях».

Винятково популярний твір Глібова-Лисенка став народною піснею ще за життя обох авторів.

«Стоїть гора високая» й зараз у репертуарі провідних професіональних та самодіяльних співаків. З особливою щирістю, теплою, задушевністю й натхненням її виконує народний артист СРСР, лауреат Ленінської премії Анатолій Солов'яненко.

Мов та птаха бистрокрила, спливають роки, міняються людські звичаї й погляди, а кращі мистецькі надбання не старіють, не змирають. Переживаючи своїх творців, оновлюючись і збагачуючись, вони по-новому спілкуються з кожним новим поколінням. До таких надбань належить і пісня «Стоїть гора високая», котра, давно розмінявши другу сотню, живе справжнім повнокровним життям, приносячи всім велику естетичну насолоду.

Б. СЛЮСАР.

м. Світловодськ.

У ШКОЛІ ВИЩІЙ І ШКОЛІ НИЖЧІЙ

РІДНЕ СЛОВО

В інституті це було, на рубежі 80-х років. З'їхали ми, вчителі української мови та літератури на курси підвищення кваліфікації. Кожного лектора зустрічало з цікавістю й увагою: читали лекції фахівці — про сучасну українську мову, про літературний процес на Україні, про новинки красного письменства.

Аж ось до аудиторії заходить доцент з кафедри педагогіки. Обвів уважними очима присутніх, поцікавився:

— На каком языке вам читать лекцию — украинском, русском?

Ми степенули плечима: звісно, мовляв, на нашій, на рідній. Учителі ж ми української мови. А тут, на курсах, ще й учні: треба ловити кожну найменшу можливість поспілкуватися з культурними, ерудованими людьми — збагатити (або й відновити), призабуту лексику. Шліфувати стиль, удосконалювати орфоепічні навички, дикцію...

Лектор кивнув головою на знак згоди і почав... по-російському! Від несподіванки ми були деякий час в зам'яванні. А потім вповодж усієї лекції до голови тиснулися всілякі припущення: «Хвалю — хизується, а не знає?», «Зневажає нашу, як «мужичу», «неперспективну»? І нас в тому числі?». А потім дізналися (сам лектор і обмовився): із наших він, із степових країв, навчався в сільській українській школі... То навіщо ж цей театр?

Слухаємо психологію. І ця жінка шпарко вправляється у всіх категоріях російської філології. Про цикл лекцій з суспільних наук і згадувати не варто. Так протягом всього місяця.

Ходили ми по коридорах, заглядали в аудиторії, кабінети, лабораторії. Все те, що на стінах — поспіль російське. Знайшли тільки одну стінку — сиротливо висіла в кінці коридору — на українській мові. Орган студентів українського відділення фільмаку. Перепитали студентів, своїх колишніх учнів: як, мовляв, на лекціях непрофільюючих дисциплін у вас на стаціонарі? «А так, як і у вас на курсах», — кажуть. — От тобі й маєш. Інститут педагогічний, знаходиться в Кіровограді, у центрі республіки, в оточенні українського населення, а дивись-но, ніби затаївся відучити нас від української мови.

Зрозуміло, що урок «патріотизму», який нам було подано у вузі, не міг пройти безслідно. В одних це викликало гірке почуття розчарування, в інших — образу

національної гідності. Дехто почав звикати. І коли під кінець курсів черговий лектор заходив до аудиторії, не в однієї вчительки вихоллювалося:

— Читайте, будь ласка, по-російському! Зайве коментування, який «патріотизм», яке почуття національної самосвідомості прищеплюватимуть ці вчителі своїм вихованцям. Це ж треба було так спотворити благородне почуття інтернаціоналізму, щоб ці сільські вчителі, більше того, викладачі української мови, вважали, публічно зреклися мови своєї, материнської!

Якщо у вищій школі так зневажують рідну культуру, то може, на периферії ерозія не набрала ще такої сили? Глибоко помиляється кожен, зачарований фразою «сільська українська мова». Зайдіть до будь-якої й поцікавитесь: якою мовою ведеться навчання фізкультури? Виробничого навчання (авто-тракторна справа)? Інземна мова (в частині перекладу, граматичного коментаря та ін.)? Якою мовою провадиться позакласна робота, різні мовні ігри? А наочність у коридорах, класах, актових залах? Тільки не рідною. Часом і стінгазета від початку до кінця — по-російськи (до того ж матеріалом служить не творчість дітей, а суцільне списування з друкованих джерел). Не кажу вже про початкову військову підготовку. А тимчасом В. І. Ленін у своїй праці «Критичні замітки з національного питання» (В. І. Ленін, Сочинения, т. 20, стр. 24) дав, мені здається, відповідь і на це питання: «У Швейцарії три державних мови... В армії офіцерам і унтер-офіцерам «надається сама широка свобода звертатися до солдатів на їхній рідній мові».

Підійте на уроки з немовних предметів: історії, географії, біології... Добре, коли учитель чутливий до мови, володіє рідною з дитинства. А коли ні? Тоді почуєте суржик, від якого часом і вуха в'януть. Та як тому просторікуванню не бути, коли від цих учителів ніхто й не вимагає літературної мови! Райвно, направляючи новоприбулого на роботу в українську школу, не цікавиться, чи володіє цей учитель достатньо національною мовою (про російську не запитують — її знають всі і знають добре). Райвно не цікавиться, а директор не стежить.

За 35 років праці в школі я принаймні не чув, щоб керівники школи зробили кому-небудь серйозне зауваження, поставивши право на викладання в залежність від володіння рідною мовою учнів.

Та це ще півбіді. Але ж, буває, затуляють очі (і вуха також) на те, що навчальний предмет читається в українській школі російською мовою. Це тоді, коли вчитель прибув з іншої республіки і знати не хоче іншої мови, крім своєї.

«А що за біда?» — розводять руками у відділі освіти. Ім вторить керівник школи: «Людину ж треба якось влаштувати на роботу?». І тоді почуєш на уроках ось такі «перлини»: «великий письменник Товстий» (це про Льва Толстого), «засукавши руки, взялися до роботи», «йшли військові шалони з солдатами»...

Та що там говорити про вболівання директора за долю рідної мови, про національне лице освітнього закладу, коли він і сам не від того, щоб пококетувати своїм «суперінтернаціоналізмом». Знаю директора, що народився в селі, в родині простого селянина, який і ймення носить гарне українське, і побут в родині був український, а отже, коли вийшов на «освітянську ниву», наче підмінив хто його. Не пам'ятаю випадку, щоб на нарадах, конференціях, мітингах, урочистостях, навіть у колі своїх колег-директорів заговорив по-українському. Ось і уявіть собі такий альянс: директор-нігіліст, знайома нам вчителька української мови, готова зректися її комуся на догоду, та ще непербірливіх у слові вчителів, байдужих до рідної культури — яка національно-патріотична атмосфера пануватиме в школі?

Ось такі митарства нашої рідної, материнської мови в колі сіячів розумного, доброго, вічного.

Я закінчував педінститут 35 років тому. Мовна ситуація в нашій альма матер була зовсім іншою. В інституті ще звучала рідна мова, нею послуговувались на всіх факультетах — не тільки на українському відділенні філологічного. І коли якийсь один із студентів на лекції з історії партії зажадав читати курс по-російському, викладач (добре пам'ятаю: тов. Оленюк) резонно відпарировав:

— А українська мова — теж державна мова. І ви підете навчати дітей до українського населення. Чи не сором вам, живучи на території національної республіки, не володіти мовою її народу?

Слова як ніколи актуальні сьогодні.

Микола ПЕТРОВ,
вчитель, ветеран праці.

м. Знам'янка.

«Молодой коммунар» — орган Кировоградского областного комитета ЛКСМ Украины.

На украинском языке.

НАША АДРЕСА:

316050, МПС,
м. Кировоград,
вул. Луначарського, 36.

Телефони: редактора — 2-54-26; відповідального секретаря — 2-27-65; секторів: комуністичного виховання — 4-66-79; культури і моралі — 4-64-21; комсомольського життя й економіки — 2-04-84; учнівської і студентської молоді та військово-патріотичного виховання — 2-59-82; соціальних проблем — 2-29-92; фотолабораторії — 4-94-94; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83.

Друкарня імені Г. М. Димитрова видавництва «Кіровоградська правда» Кіровоградського обкому Компартії України, м. Кіровоград, вул. Глінки, 2.

БК 03018.

Газета виходить щосуботи.

Індекс 61103.

Зам. № 504. Тираж 50 200.

Редактор

Ю. СЕРДЮЧЕНКО.